BVTLLETÍ

DEL CENTRE EXCVRSIONISTA DE CATALVNYA

CLVB ALPÍ CATALÀ
ESQVÍ CLVB CATALÀ

ANY XLV MAIG DE 1935 NVM. 480

FONDES I HOTELS

adscrites al CENTRE EXCURSIONISTA DE CATALUNYA i en els quals trobarà l'excursionista el nostre BUTLLETÍ

Caldes de Montbuy: BALNEARI RIUS. — Aigües clorurades sòdiques a 70 centígraus. — Instal·lació hidroteràpica completa. — Servei de cuina esmerat. — Grans menjadors amb vistes al camp.

Camprodon: HOTEL RIGAT. — Edifici exprofés amb totes les exigències de la higiene i el confort modern. — Servei públic d'automòbils a Sant Joan de les Abadesses. Concert al dinar i sopar.

Camprodon: HOTEL COMERÇ, de Camil Güell. — Telèfon n.° 7. — Servei d'automòbils en combinació amb el f. c. del Nord. — Despatx de bitllets a Barcelona, Corts, 533 (Despatx Central). — Cotxes de lloguer per a excursions.

Escaldes, Les (Andorra): HOTEL TERMAS, (abans Banys Muntanya) 1060 m. alt. — Cuina de primer ordre. Banys termals Aigües sulfuroses 65°, contra el reuma sumament radiactives. Garatge. Cambra fotogràfica. Telèfon. Preus molt econòmics.

Girona: HOTEL ITALIANS, de Ramon Gimbernat. — De primer ordre. — Aigua corrent calenta i freda a totes les habitacions. — Garatge. — Auto a l'arribada de tots els trens. — Ciutadans, 16.

Puigcerdà: HOTEL RESTAURANT RITA. — Gran Confort. Habitacions amb aigua corrent, calenta i freda. Bany, dutxa i calefacció. Llibertat, 38. Telèfon número 29.

Puigcerdà: HOTEL TÉRMINUS. — Davant de l'estació. Telèfon n.° 8 B — Construcció moderna. Habitacions confortables amb grans balcons amb vistes sobre la Cerdanya Cambres de bany. Aigua corrent. Servei acurat. Garatge.

Ribes: HOTEL RESTAURANT CATALUNYA. — Telèfon 17. — Dutxes. — Bany. — Cambra fotogràfica. — Garatge. — Guies i cavalleries per a excursions.

Ribes: HOTEL RESTAURANT SANT ANTONI. — Telèfon n.° 18. — Situació immillorable. Magnífiques habitacions amb aigua corrent. Preus econòmics. Servei excel·lent. Cotxe a l'arribada de tots els trens. Autos de lloguer.

Ribes: HOTEL PRATS. — Telèfon n.° 7. — Calefacció. — Llum eléctrica. — Waters. — Soci corresponsal de la Societat d'Atracció de Forasters, del Real Automóvil Club i del Touring Club de França.

Santa Fe: GRAN HOSTAL DE SANTA FE, a càrrec de Jaume Riera. — Magnífic edifici amb luxoses habitacions. — Telèfon n.° 59.

Seu d'Urgell: HOTEL MUNDIAL, de Joan Guardiet (abans Fonda Bartolo). — Excel·lent i confortable. — Llum elèctrica, aigua corrent, calefacció i telèfon en totes les habitacions. — Bany. — Garatge. — Guies i cavalleries.

Seu d'Urgell: HOTEL ANDRIA, de Bartomeu Grau. — Passeig de Tetuan. — Telèfon 137. — Gran confort, aigua corrent en totes les habitacions, quartos de bany, garatge, servei d'automòbils per a excursions.

Vielha: HOTEL INTERNACIONAL. — Edifici exprés, recentment inaugurat amb tot el confort modern. — Bany. — Excel·lent servei de cuina. — Preus econòmics.

Ll. Guarro Casas

Fàbrica de paper de tina

Fundada en el segle XVII

Proveïdora del paper segellat de les repúbliques de Xile, Argentina i Perú : Papers de fil de totes classes : Paper català : Paper d'ofici Cartrolines : Cartrolines fil per a cartes : Paper per a edicions, etc. etc.

MAGATZEM I DESPATX:
Dr. Martí i Julià, 6 : BARCELONA

AIGUA MINERAL NATURAL

·DIGESTIVA·
EXCEL·LENT PER A TAULA

Anant pel món
demaneu sempre l'aigua

VICHY CATALÀ

als hotels, fondes, restaurants i cases de menjar que visiteu, i fareu bones digestions

▼

MERCADÉ

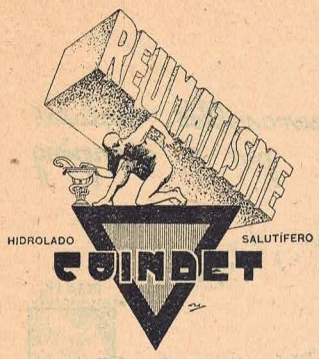
S. A.

JOIERIA
ARGENTERIA
OBJECTES PER A PRESENTS

PASSEIG DE GRACIA, 46 BARCELONA

ES EL GRAN AUXILIAR DE LA JOVENTUT EN L'EDAT DEL SEU DESENROTLLO
DEMANI'S EN FARMACIES I CENTRES D'ESPECIFICS

"Casadesús"

NO US DEIXEU APLANAR PER AQUESTA XACRA; LLIUREU-VOS-EN, ACUDINT AL REMEI QUE S'HA ACREDITAT PELS SEUS ÈXITS CONSTANTS

Antiga Farmàcia CASADESÚS - de S. Cuixart
Arc del Teatre, 21.- BARCELONA

J. JORBA BONET
MESTRE SABATER

C. ENRIC GRANADOS, 4
Telèfon 17665

BARCELONA

CENTRE EXCURSIONISTA DE CATALUNYA
CLUB ALPI CATALA

Guia descriptiva dels Monestirs de

POBLET i SANTES CREUS

per Francesc Blasi i Vallespinosa

Un volum en 8.u (11 × 16) 90 pp. text, 16 pp. làmines amb 32 fotogravats, 2 gràfics i 1 mapa fora de text relligat amb tela flexible.

Preu: 4 pessetes

el meravellós matalás per a camping

PESA 1 Kg APROXIMADAMENT

35 pts.

AMB INSUFLADOR PTS. 40

FLEX

EL MATALAS PLEGABLE

• PAPIOL • PELAI, 58 •

COMPAÑIA TRANSMEDITERRÁNEA

MADRID: Passeig de la Castellana, 14 - Via Laietana, 2, BARCELONA

Serveis regulars de vapors comercials i correus entre la Península-Balears-Nord d'Africa-Canaries-Guinea Espanyola

Línia ràpida de gran luxe Barcelona-Cadiz-Canàries

Sortides setmanals els dissabtes a les 12 hores amb les modernes motonaus **Villa de Madrid, Ciudad de Cádiz** i **Ciudad de Sevilla** - Departaments de luxe amb dormitori de dos llits, saló i bany. Cabines individuals i de dos plans. Salons de música i de fumar, Capella, Perruqueria, Bar, Galeria de passeig, Verandà, etc.

Línia ràpida de gran luxe Barcelona-Palma de Mallorca

Sortides tots els dies menys diumenges de Barcelona i Palma a les 21 hores amb les modernes motonaus **Ciudad de Barcelona** i **Ciudad de Palma.**
Departaments de gran luxe amb saló, dormitori de dos llits i bany. Cabines especials de dos llits i bany. Cabines individuals. Bar. Salons de música i fumar, etc.
Serveis regulars entre Tarragona, València, Alacant i Palma Mallorca i entre Barcelona i Mahó.

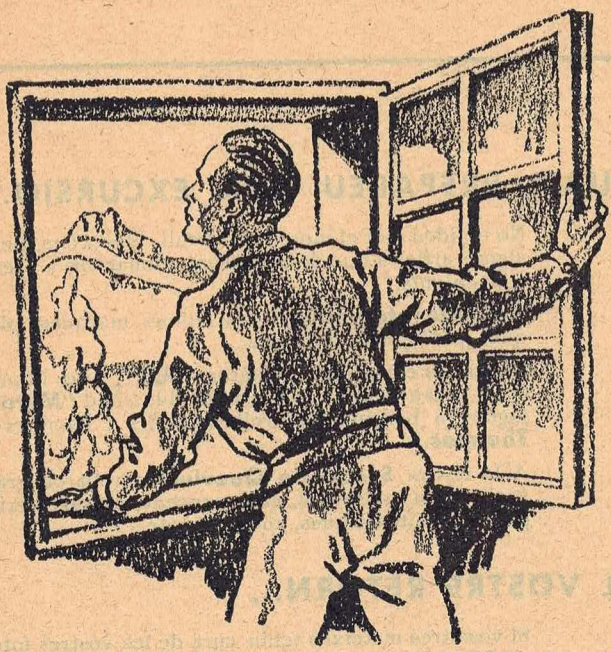
Línia ràpida regular entre Espanya i territoris de Guinea Espanyola

Sortides el dia 17 de cada mes amb escales a València, Cadiz, Les Palmes, Santa Creu de Tenerife, Freetown, Santa Isabel, Bata, Kogo i Rio Benito.

Línia ràpida regular entre Barcelona i València

Sortides de Barcelona els dilluns i dijous a les 20 hores.
Sortides de València els dimecres i dissabtes a les 19 hores.
Servei prestat per la motonau **Ciudad de Valencia.**

Delegació de la Companyia a tots els ports

Que bé deu estar-se a la muntanya! Posem-nos les sabates, agafem la motxilla i marxem!

... sense oblidar, però, que en els cims res no reconforta tant com un bon brou fet amb cubets de «Caldo Maggi», saborejat amb alegre companyia.

QUAN PREPAREU UNA EXCURSIÓ...

No oblideu mai el més petit detall. Recordeu però alguns articles que podem proporcionar-vos a preus convenients.

Aparells fotogràfics de les millors marques, plaques, pel·lícules, filmpacks...

Làmpares elèctriques portàtils **"LOT"**, piles i bombetes recanvi; aparells i combustible sòlid **"Meta"**; fogons a benzina i petroli; ampolles i fiambreres **Thermos...**

A la nostra **Secció de Queviures** trobareu gran varietat en conserves, cafè concentrat, xarcuteria, galetes, fruites seques, xocolates, etc.

AL VOSTRE RETORN...

Si vosaltres mateixos teniu cura de les vostres fotografies podem proporcionar-vos: papers, reveladors, fixadors, productes químics i accessoris...

Si no teniu temps o voleu evitar-vos molèsties, el nostre modern **Laboratori Fotogràfic** executarà ràpidament i a satisfacció vostra tots els treballs que vulgueu confiar-nos: revelatges, còpies, ampliacions...

Si sou aficionats a la **Cinematografia:** Aparells i projectors, pantalles i accessoris **Pathé-Baby,** lloguem també pel·lícules 10, 20 i 100 metres.

COMERCIAL ANÓNIMA **VICENTE FERRER**

Sucursal: Plaça Catalunya, 12 i 13 - Telèfon 14.500

Drogues, Perfumeria, Objectes regal, Articles viatge, Guants, Queviures, Vins, Licors, Pintures, Joguets, Fotografia i Cinematografia.

ANY XLV MAIG DE 1935 NÚM. 480

BVTLLETÍ
DEL CENTRE EXCVRSIONISTA DE CATALVNYA

CLVB ALPÍ CATALÀ
ESQVÍ CLVB CATALÀ

SUMARI: Festa Patronal de Sant Jordi.—La representació del Sant Jordi al cor de la Ciutat, per JOAQUIM RENART.—*Sant Jordi 1935*, per CLEMENTINA ARDERIU.—*L'obra de Dom Bonaventura Ubach*, per DOM ANTONI RAMON I ARRUFAT, O. S. B.—***, per RAFAEL PATXOT I JUBERT.—*Per dalt del Cadi amb esquís*, per ROSSEND FLAQUER I GIL.—*Tossa i Toses*, per F. MASPONS I ANGLASELL.—*Crònica.- Bibliografia.- Noticiari*

Festa Patronal de Sant Jordi

Ofrena de la Medalla d'Or a Dom Bonaventura Ubach O. S. B.

UN any més en la vida ascendent i ja gloriosa del CENTRE EXCURSIONISTA DE CATALUNYA, *i una Festa Patronal més, celebrada en la Diada de Sant Jordi d'enguany amb la solemnitat tradicional amb què la nostra entitat honora el Sant Cavaller.*

Prengueren seient a l'estrada, el President del CENTRE, *senyor Pau Vila; el Vice-President, senyor Francesc Blasi i Vallespinosa, el senyor Rafael Patxot i Jubert, soci i instituïdor de la Medalla d'Or, de la qual es fa lliurament en aquesta Festa al qui n'ha resultat adjudicatari per acord de la Junta Directiva del* CENTRE; *el membre directiu i Medallista, senyor Pelegrí Casades i Gramatxes, els altres directius senyoreta Maria de Quadras, senyors Francesc de P. Maspons i Anglasell, Frederic Damians i Josep M.ª Guilera; la poetessa senyora Clementina Arderiu de Riba, i el soci senyor Joaquim Renart.*

Obert l'acte pel President i concedida la paraula al senyor Renart, aquest féu una interessant dissertació entorn del tema «La representació del Sant Jordi al cor de la Ciutat» que acompanyà d'escollides projeccions que posaren de relleu com els artistes catalans s'han captingut sempre d'honorar el nostre Patró a través de les arts escultòrica i pictòrica. La brillant dissertació del senyor Renart, meresqué entusiastes aplaudiments.

Seguidament la senyora Clementina Arderiu de Riba, llegí una poesia dedicada a Sant Jordi, els versos de la qual l'auditori coronà amb una llarga ovació, mentre era ofert a la inspirada poetessa un bell ram de flors.

Tot seguit es donà lectura a l'acord de la Junta Directiva del CENTRE *atorgant la Medalla d'Or corresponent a l'any 1934, instituïda pel senyor Rafael Patxot i Jubert, al P. Dom Bonaventura Ubach O. S. B. per tal com se n'ha fet creditor pel seus mereixements ben adquirits en les activitats dins l'excursionisme per les terres bíbliques i per la seva fecunda tasca en pro de la cultura pàtria amb la seva traducció i illustració de la Bíblia. Aquesta merescuda adjudicació és acollida amb nombrosos aplaudiments, i fet el silenci, el P. Dom Antoni Ramon i Arrufat, llegeix una documentada biografia del nou Medallista, en la qual hom remarca l'encert de la Junta del* CENTRE. *En finalitzar el P. Arrufat la seva lectura, l'auditori li dedicà una forta ovació, que es repetí llargament en aixecar-se a parlar el senyor Rafael Patxot.*

L'illustre instituïdor de la Medalla d'Or del CENTRE *va pronunciar un bell parlament sobre la perennitat dels valors de l'humanisme i de l'idealisme, amarat de gran fervor patriòtic, en acabar el qual esclatà una sorollosa ovació.*

Immediatament el President del CENTRE, *senyor Vila, anuncià que anava a procedir-se a fer lliurament de la Medalla, i no podent fer-se personalment a l'illustre homenatjat per trobar-se a Jerusalem, en la prosecució dels seus treballs bíblics, la va rebre en representació seva el P. Dom Agustí Figueres, O. S. B. el qual en nom de Dom Ubach digué uns mots de pregona reconeixença tot enaltint l'obra del* CENTRE *i de l'excursionisme català. Enmig d'aplaudiments, passà a ocupar un lloc a l'estrada presidencial.*

El President va fer tot seguit un breu resum dels parlaments pronunciats i agraí la valuosa collaboració dels qui prengueren part a la Festa, així com a les entitats excursionistes i culturals que ens honoraren amb llur assistència o adhesió, entre les quals recordem el Club Excursionista de Gràcia, Circol Artístic de Sant Lluc, Orfeó Català, Ateneu Barcelonès, Acadèmia de Ciències i Arts, Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana, Casal dels Lluïsos de Gràcia, Foment de les Arts Decoratives, Sindicat de Metges de Catalunya, etc., etc., i després d'aquests mots d'agraïment el President clogué l'acte.

MEDALLISTES

I. 1923. SR. CÈSAR A. TORRAS I FERRERI † - II. 1924. SR. ROSSEND SERRA I PAGÈS † - III. 1925. SR. PELEGRÍ CASADES I GRAMATXES - IV. 1926. SR. IGNASI FOLCH I GIRONA. - V. 1927. SR. FRANCESC MATHEV I FORNELLS - VI. 1928. SR. LLUÍS ESTASEN I PLA - VII. 1929. MOSSÈN JAVME OLIVERAS I BROSSA VIII. 1930. SRA. FRANCESCA BONNEMAISON, VDA. VERDAGVER. - IX. 1931. SR. JAUME MASSÓ I TORRENTS - X. 1932. SR. PERE PACH I VISTVER - XI. 1933. SR. TOMÀS RAGUER I FOSSAS. - XII. 1934. DOM BONAVENTVRA UBACH, O. S. B.

La representació del Sant Jordi al cor de la Ciutat

CAP llegenda tan bella com la del Sant Cavaller. És d'una bellesa que raja claror, rutilant i magnífica, i que ens dringa totes les cordes del sentiment. Sensible a pures afeccions i sensibilitats, porta a més l'estètica del gest, la força d'una plàstica triomfant i engrescadora.

La gesta de Sant Jordi, llegenda i somni de colors irisats, enclou un teixit de joventut, d'heroisme, d'ideal deslliurador, de fortitud i de fe, ideal fet gesta viva, apoteòsica, d'un triomf viril i contundent. Simbolitza, també, l'enemic de totes les lletjors que les passa a fil d'espasa, blanc sobre blanc, i damunt el pit la roentor de la creu que ens sembla una rosa tota encesa, a l'igual com ens canten els versos d'En Sagarra posats al peu del boix d'En Canyelles:

Sant Jordi té una rosa mig desclosa,
pintada de vermell i de neguit;
Catalunya és el nom d'aquesta rosa,
i Sant Jordi la porta sobre el pit.

Molts pobles van prendre Sant Jordi per Patró, enamorats de tot el que el cavaller representava. Patró de la vella Rússia, d'Anglaterra i d'Irlanda, de Venècia, de Grècia, de ciutats hispàniques, italianes i germàniques. Patró també de Catalunya, des dels temps dels grans reis aragonesos, patronatge fortament arrelat segons podem estudiar en la iconografia del Sant, des dels monuments medievals de Catalunya fins als nostres dies.

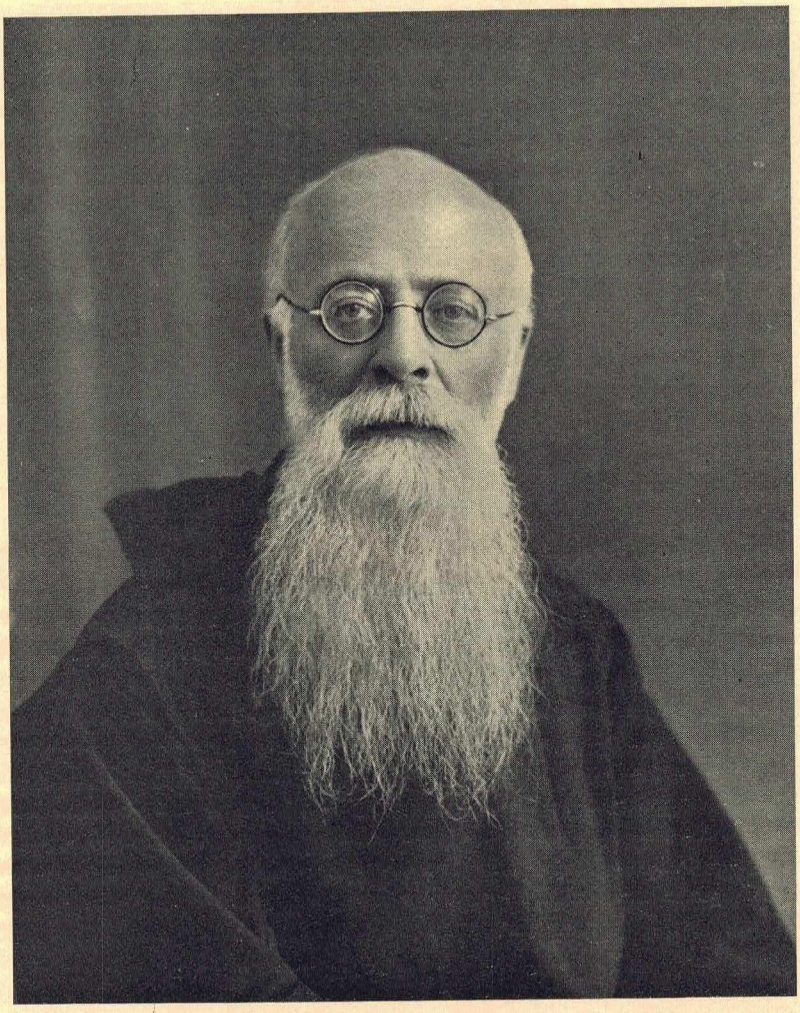
Artistes d'arreu d'Europa, els millors i de tots temps, han plasmat la figura de Sant Jordi en obres que són joies de l'art universal. Seguir-les seria tasca llarga. I així nosaltres, que segons l'enunciat havíem de tractar el tema de Sant Jordi en l'escultura i pintura catalanes, hem pensat era millor no sortir-nos de Barcelona. I encara més. No moure'ns d'aquest clos estimat de la ciutat vella, veritable pot de la confitura, on dintre la iconografia del Sant, bé podem dir que hi tenim i hi hem tingut, exemplars únics.

Un d'ells, la clau de volta del templet del claustre de la Seu de Barcelona, on hi ha el brollador de l'ou com balla. El lloc alt d'emplaçament no permet de veure bé la joia de la talla en pedra, joiell del nostre art del segle quinzè. En determinades hores del dia, la llum reflectint-se en l'aigua del brollador, encén la clau i n'ensenya totes les belleses. La pedra, doblegant-se al gran art dels escultors quatrecentistes, es converteix en una floració magnífica.

Us recomanem la contemplació directa, en l'hora que la llum del sol daura les pedres del claustre i el ressol llanterneja per tots els recons, d'aquesta clau excepcional que tants barcelonins no han mirat mai. Aquesta clau en pedra brodada del nostre gòtic racial, possible obra d'Antoni Claparós i del seu fill, on hi ha tot el decorativisme raonat i senyor, que omplena tan bé el camp i és alhora un perfecte exemplar d'escultura, hauríem de veure'l més prodigat i reproduït. Que el mostréssim en totes les ocasions. Les nostres valors han estat sempre casolanes, com si tinguessin por o tinguéssim temença de fer-les sortir de les Rambles i que fessin coneixences.

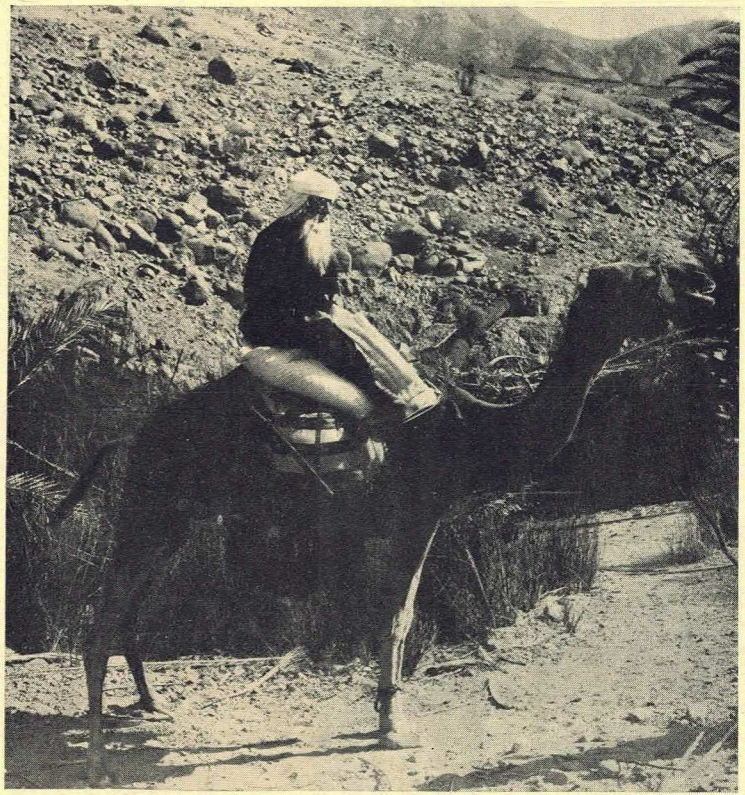
Tornant a la clau, veurem com dintre els diversos elements que l'escultor utilitzà per a la composició, la figura eqüestre de Sant Jordi queda prou espaiada per a retallar-se damunt un fons rebaixat que queda a l'ombra. Veurem la princeseta en un reconet del costat esquerre amb el xai als peus. També la filigrana dels motllurats fent arcs apuntats, fistonejats per altres petits arquets, orlats amb la fulla de col estilitzada, i el tot dintre un cercle d'àngels que sostenen aquest joiell de clau del nostre gòtic racial.

Sense deixar el lloc inefable de la glorieta claustral que cobricella la clau magnífica, el record ens fibla i evoquem aquella altra imatge de Sant Jordi, deliciosa figura en bronze que hi havia al mateix brollador de la glorieta. Un Sant Jordi fent brincar el cavall damunt una tofa de molsa, on l'aigua regalimava. Cada any, per la festa del Corpus, es treia la figura per a posar al seu lloc la cistella tota guarnida de cireres que s'encenen veient ballar l'ou enmig el joc de l'aigua. Un dia, ja no es veié més el grup del

P. Bonaventura Ubach O.F.M.
Jerusalem.

HONORAT AMB LA MEDALLA D'OR DEL CENTRE, CORRESPONENT A L'ANY 1934

EL NOSTRE MEDALLISTA D'ENGUANY EN UNA DE LES SEVES EXCURSIONS D'ESTUDI

EL P. UBACH AMB EL XEIC DE WADI SUWENIT. 1930

cavall i el cavaller. L'havien furtat. La glorieta i la font restaren tristes sense aquell símbol graciós que s'hi retallava i que animava, juntament amb el soroll de l'aigua, com un scherzo, la quietud i la poesia del claustre. Aquella enyorada figureta havia entrat dintre l'ànima popular i ens van robar quelcom que era tot nostre.

El lloc de la glorieta que remata la clau que abans hem glossat, ens evoca notes de color i alegries d'infantesa. Sentim olor de ginesta i d'humitat perfumada, i oïm la cridòria dels menuts enfilats a les reixes, embabaiats amb la dansa de l'ou simbòlic. El brunyit de les cireres es fa més viu, i el claustre, curull de la gent que no vol deixar-se perdre l'espectacle tradicional, sembla somriure amb l'alegria de la mainada.

El Sant Jordi ha vist fondre-s'hi generacions de barcelonins, en totes les edats, i les ha viscudes des del seu alt lloc, on també les orenetes hi han niat.

Recó pairal que ha servit de model tradicional a tants artistes nostres. Pensem només amb les aquarelles i dibuixos del vell Rigalt, de l'Eusebi Planas, de Josep Ll. Pellicer, de Mas i Fontdevila, de Ferrer i de Calvo, de Carrera i del mestre Soler i Rovirosa.

A poques passes, en una de les capelles del claustre, a mà esquerra de la porta de la Pietat, veiem la figura de Sant Jordi dintre el retaule de tots els Sants, exemplar gòtic del segle XVI, en talla policromada. Aquest relleu fa alguns anys que el van treure de les golfes de la catedral, gràcies al zel de l'artista Llorens i Riu, fuster de la mateixa catedral, i que era tota una institució. Sant Jordi hi és a peu, occint el drac, sobre mateix de Sant Cristòfol i fent costat a altres Sants patronímics, dintre la disposició primitiva, plana i característica. Un Sant Jordi tot bonissó que fa acte de presència i que àdhuc trobant-se en lluita amb un dragó sembla traspuar la pau de les oques veïnes, que prenen el pa de la mainada des de temps remots.

Eixint de la Seu, dalt la paret costera de la porta de Sant Iu i enfrontant-se amb l'Arxiu de la Corona d'Aragó veiem una gàrgola, digna pariona de les altres de la Seu. És una gàrgola de tema desacostumat, i segons opinió de molts entesos, representa Sant Jordi. En veritat, la figura d'un cavaller no és gens freqüent en una gàrgola. És, com totes les altres, extraordinàriament decorativa. Del taller estant de l'Arxiu Mas, finestral obert en un tros inefable de la Barcelona bàsica, podem veure aquest cavaller llança en mà, posat al lloc estratègic que domina l'absis i el carrer dels Comtes i tot el Palau de la Corona.

Amb les seves germanes les gàrgoles de la Seu, les de la Corona d'Aragó, les de la vella façana de la Casa de la Ciutat, i les de la Generalitat i Pati dels Tarongers, per no citar-ne més, mereixerien un detingut estudi, que bona part està per encetar. Estudiar-les i divulgar-les per a fer-ne relluir llur gran bellesa, i l'excel·lència d'aquells anònims escultors d'un enginy superior, que jugaven l'expressió i el decorativisme amb el quimèric i la justa observació del natural, esdevé un deure que el qui ho porti a cap caldrà agrair-li.

El cavaller de la gàrgola, atalaia vigilant, tot ell noblesa, ens mostra al seu escut la creu de Sant Jordi. L'escultor degué voler remarcar la gràcia del personatge, i hi posà per veïnes, en fort contrast, les gàrgoles de l'unicorn i de l'elefant. Podríem veure-hi, també, l'evocació de països llunyans, de l'Orient i de llegendes, de la faula i del misteri, de monstres i de forçuts, que ens fan més noble la figura del cavaller. Ell ha viscut els segles de quietud del carrer dels Comtes, i oït el cant de les monges de Santa Clara, i el pas dels enamorats a la llum de la teiera.

A dues passes també, pujant l'escala que mena a l'Arxiu de la Corona d'Aragó, hi ha el grup en guix, de tamany natural, del Sant Jordi dalt de cavall. Tot és allí quietud. Fins per a fer més quiet el lloc es van endur tot el bé de Déu de pedres esculturades que omplenaven el pati, i que bona part de les quals avui són al nostre Museu d'Art de Montjuïc. La blancor del Sant Jordi contrastava al costat de les pedres negroses i tristoies que hi jeien escampades com en un hospital de nafrats.

Els que visiten el noble Casal no tenen prou ulls per a admirar la bellesa del pati i després, escala amunt, aquell grandiós enteixinat que tants barcelonins no han vist mai. Al primer replà, veiem, guardià dels tresors de l'Arxiu, tot vigoria i joventut, el Sant Jordi de l'escultor Aleu, variant del de la façana de la Generalitat a la plaça de la República. És una escultura ben representativa del nostre art de la segona meitat del segle XIX, i Feliu Elies, en el seu llibre sobre l'Escultura catalana moderna, la posa en un lloc preferent.

També aquest Sant Jordi podria explicar-nos coses de rel pairal, testimoni de solitud en un lloc on tot proclama la nostra nacionalitat.

De dret al carrer del Bisbe, pensem amb la miniatura, molt malmesa pel temps, que representa Sant Jordi, que encapçala el manuscrit que guarda la Biblioteca de Catalunya. Tot el manuscrit, que és de lletra de les darreries del segle XV o principis del XVI, és ocupat per la llegenda i miracles del Sant, text valuós que serví

a l'il·lustrat historiador Ramon d'Alós per al seu llibre «Sant Jordi, Patró de Catalunya».

Baixant pel mateix carrer del Bisbe, us enjoia la noble façana de la Generalitat de Catalunya, on, damunt la porta, fent medalló, hi ha el magnífic relleu de Sant Jordi, obra de l'escultor Pere Johan, feta l'any 1416. El marc i tot el que l'acompanya, són dignes de tal obra mestra.

La bellesa cent per cent d'aquest relleu tallat en pedra, obra d'un artista genial i sensible, no cal pas ponderar-la. Tota l'obra respira el gran art del fill de Jordi Johan, l'escultor quatrecentista català que, si bé dintre l'estil gòtic, havia humanitzat la figura i l'havia sabuda portar pel millor camí.

Els barcelonins podem vanagloriar-nos de posseir un exemplar de tanta envergadura. És a gran relleu i d'una força escultòrica incontrastable. Les figures hi són isolades, tot meravellosament compost, i produeix emoció contemplar-ne els detalls, el ritme del conjunt i la seva senyorívola distinció. És el gran secret de Pere Johan, el qual després el veiem repetir-se i superar-se en el retaule major de la Seu tarragonina, i més tard en el gran retaule de la Seu de Saragossa, que l'arquebisbe Dalmau de Mur li encarregà. Més tard també, el rei Alfons el Magnànim cridà Pere Johan quan volgué refer el Castell Nou de Nàpols, fet que assenyala l'extensió de l'art català per tots els dominis de la Corona.

Pere Johan és considerat com el representant de la nostra veritable escola escultòrica que començà amb Jordi de Déu, seguiren els mestres Cascall i Aloy, i que tingué el seu punt àlgid amb Pere Johan. Després d'ell foren els artistes estrangers, els alemanys especialment, els qui s'apoderaren de la seva herència artística.

Com s'ha dit, l'escultura de Pere Johan es caracteritza per la humanització de les figures. Aquesta de Sant Jordi cavaller no exclou la seva gran ornamentació, els recursos sobirans de l'artista i la broderia i filigrana de guarniments i atuells que la fan a posta per a anar al davant de tota la nostra ja rica iconografia jordiana.

Amb el relleu cal assenyalar la fastuosa barana, els finíssims arquillons del fris i la filera de gàrgoles, que són altres tantes meravelles. Hi ha, però, un cas curiosíssim en aquesta processó de gàrgoles que s'aboquen al carrer del Bisbe fent guàrdia al relleu del Sant Patró de Catalunya. L'escultor posà en la primera gàrgola de l'esquerra la mateixa princesa alliberada, ricament vestida i completant el magnífic conjunt. Així l'escena central surt del marc per a lligar-se, d'una manera tan senzilla i original, amb la resta de la façana.

Quan el sol s'hi esquitlla i els batiments acusen relleus i mot-llures, i les gàrgoles s'animen com si tot prengués vida i volgués parlar, l'obra de Pere Johan ens mostra, amb el daurat de la pedra, tota la seva gran vàlua. Per aquest relleu representatiu, els catalans podem sentir el goig de la nostra nacionalitat, car es lliga en un tot amb nosaltres. Visqué la pujança, veié la davallada i ha tornat a veure el gran esforç per a la nostra reconstrucció nacional.

El dia de Sant Jordi pot sentir l'ànima popular feta pomells de roses i encisos de primavera. La fira de les roses oloroses, els cors enamorats, el jugar l'espiga i la rosella i el sentir flaires de joventut i optimisme que omplenen el pati i s'enfilen escala amunt, invadint la galeria gòtica, la capella del Sant, el Pati dels Tarongers i totes les dependències. Abril magnificent, que tot canta perquè tot és elegria i a tots ens sembla deslliurança.

Els artistes costumistes ens han pintat aquesta alegria de la font tradicional de Sant Jordi, que els nostres avis també gaudiren, sentint la carícia de la diada i la bellesa del tot.

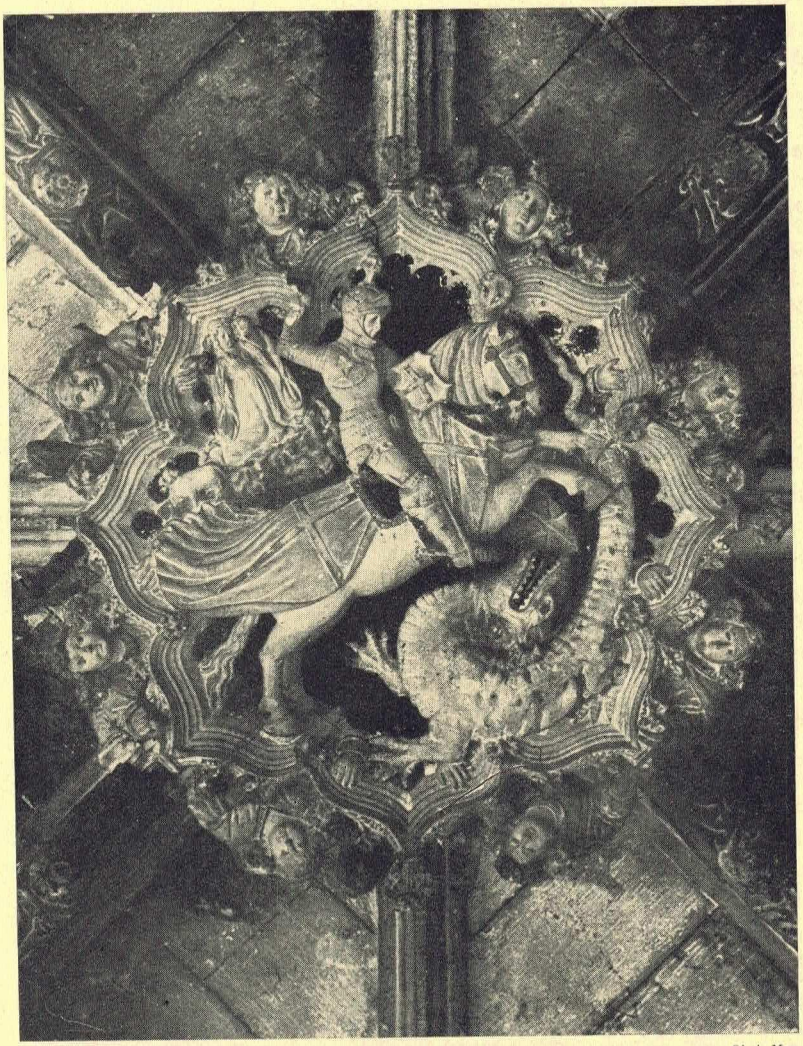
En els anys d'eufòria, s'oïa la cridòria de la una de la tarda, el casal fet un formiguer i en cada cor la rosa encesa de què ens parlava el poeta Sagarra.

A la mateixa galeria gòtica veurem altres representacions de Sant Jordi ornamentant uns sobreportes. El de la porta lateral és, dintre l'estil gòtic, d'una ben curiosa originalitat, ja que tots els elements són fets a base de figures, fins la garlanda d'infants, que és del tot graciosa. Podríem dir-ne la porta dels Cavallers. Dintre el cercle central la figura eqüestre de Sant Jordi. En els dos restants, altres cavallers, els quals podrien ésser Sants Patrons de Gremis o Germandats, com Sant Martí.

Damunt la porta que dóna al Pati dels Tarongers es veu una altra representació gòtica del Patró de Catalunya, graciosament tallada i digna de la bellesa que l'envolta. L'escultor sembla que porti encara l'empenta filigranada dels artistes poetes que, dirigits per Marc Çafont, ornaven el gran portal de la capella del Sant, on, a la part superior, la pedra s'és feta un pur brodat. El motiu decoratiu de la garlanda que sostenen petits angelons, és senzillament deliciós.

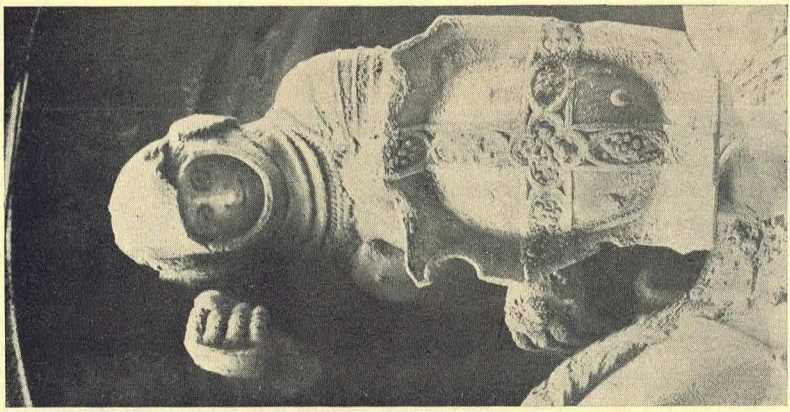
¡El que hauran vist l'un i l'altre sobreportes! Tot un curs d'Història de Catalunya. Grandeses i tristors. La Catalunya, mestressa d'ella mateixa, gaudint dels seus nombrosos furs i privilegis, que és quan a mitjans del segle XV es construí el magnífic Casal de la Generalitat.

Els arribaren, a l'acabament del segle XVI, les remors i el tragí

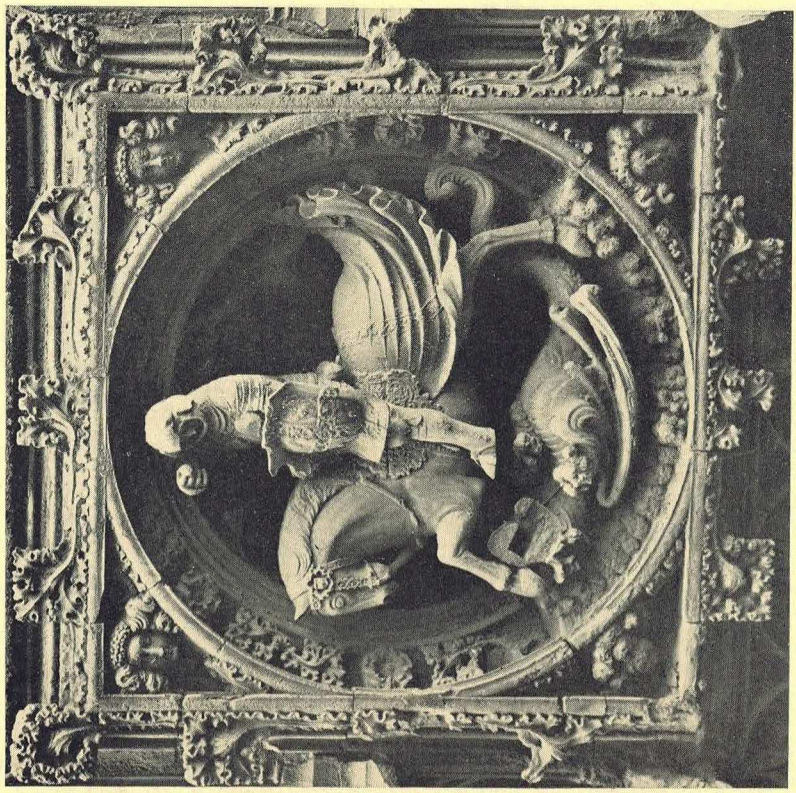

Cl. A. Mas

Barcelona-Catedral. Clau del templet del Brollador

DETALL DEL RELLEU DE PERE JOHAN
A LA FAÇANA DE LA GENERALITAT DE CATALUNYA

Cl. A. Mas

RELLEU DE PERE JOHAN. SEGLE XV.
FAÇANA DE L'ANTIGA GENERALITAT DE CATALUNYA

de les obres de l'històric Saló de Sant Jordi, el Saló de tres naus per a reunir-s'hi cada un dels tres Braços, independents l'un de l'altre. Veieren passar la gran figura de Pau Claris i sentiren el seu memorable parlament cridant enardit ajut a França perquè recolzés les aspiracions i drets de Catalunya. També, com diu l'enyorat Ruiz i Porta, sentiren, amb la tragèdia del 1714, el socarrim dels nostres «Privilegis» i dels «Dietaris de la Generalitat», cremats pel butxí en l'històric Saló de Sant Jordi.

Les pedres parlen. Ara passa un monarca d'Aragó, vingut per a presidir les Corts, i se n'entra a la Sala Parlament. Ara dames gentilíssimes, del braç de Diputats honorables, deambulant pel Pati dels Tarongers, en dies de gran festa. La cançó dels records. Veieren la Reial Audiència ocupar, més tard, el Palau, i com l'anà desfigurant fins a tapar les arcades i el conjunt de la nobilíssima Galeria amb unes vidrieres i uns compartiments amb prestatges, que feien fortor de gat i d'escopidora. Han vist, per fi, la reconstrucció actual, en què el Casal es pot mostrar en tota la seva bellesa.

Al pati dels Tarongers, un altre Sant Jordi dalt de cavall brinqueja damunt un brollador. El van posar en temps de la Dictadura, i és una rèplica del de Frémiet, l'escultor francès que tingué gran predicament a principis del segle actual. La molsa i el verdet hi han fet de les seves. També les pedres i les gàrgoles que li emmarquen el cel. I amb aquella virtut d'assimilació que té el nostre poble, el Sant Jordi del Pati dels Tarongers ja s'ha adaptat al nostre cel i a les nostres característiques.

Les cridòries de les orenetes xisclant alegroies per damunt la Torre de les Hores, en aquest temps primaveral, li han cantat la millor de les nostres cançons.

Dintre la capella del Sant hi ha el gran frontal que representa el combat de Sant Jordi amb el drac. Tots el coneixem. És el frontal brodat pel mestre Sadurní, llavors que tot es posava a contribució perquè la capella del Sant Patró esdevingués quelcom de fastuosament artístic i perfecte i contribuís a la major glòria del Sant.

Es tracta d'una peça d'art sumptuari, prodigi de concepció i realització, a mig relleu, fet amb sedes de colors, que constitueix un exemplar únic en el seu gènere. La seva composició ens faria recordar la magna pintura de Carpaccio que hi ha a Venècia. El Sant Cavaller està en plena gesta deslliuradora, en tant, al mur de la ciutat, el rei amb tot el poble mira i espera l'adveniment del fet.

Al frontal es poden veure totes les característiques parelles de les taules estofades del nostre segle xv gloriós, sense regustos im-

portats i respirant en tot la nostra racialitat. Dintre la gran iconografia jordiana, el frontal del mestre brodador Antoni Sadurní, pura obra de broderia del pas del segle xv al xvi, és d'una vàlua documental, artística i decorativa sense parió. Mestre Sadurní fou el brodador del General, hereu de gent de l'ofici que, com diu Puig i Cadafalch, era originària de Montblanc.

El públic podia admirar el frontal un cop cada any en la diada de Sant Jordi, penjat en una de les sales de l'antiga Audiència. Més que un deslliurador semblava un presoner dins el seu propi Casal.

Procedent de la mateixa capella de la Generalitat, tenim la magnífica figura en argent, que orna l'altar, feta per l'honorable Mossèn Joan Bravo de Sarana. Res de tan graciós com aquesta figureta de guerrer, obra del segle xv, on tot sembla convergir a una suprema elegància. L'artista volgué siluetejar-lo, retallar-lo, situar-lo dintre la seva funció elegant i jovenívola. No li cal cavall, sinó el gest de la gràcia, al ritme de la mateixa gràcia que és la virtut dels qui bastiren el Palau i la Capella del Sant.

Mirant aquesta figureta representativa, que ens recorda l'admirable de Jacques de Baerze, de Dijou, tomba del Duc de Borgonya, podríem endevinar-hi moltes de les nostres virtuts; perquè també en tenim. Una d'elles, l'optimisme que mai no ens podrà deixar. Esforç també de cada dia, en correcció i puritat, amb elegància, amb gest obert, com solcant la terra i enterrant-hi la llevor.

A la clau de la pròpia Capella, obra del segle xvi, hi ha un altre Sant Jordi que occeix el drac. Gairebé els mateixos elements del de la glorieta de l'ou com balla, però sense aquell encís i mestratge que fan de la primera una peça única.

Testimoni constant de magnes cerimònies, culminades en la diada del Sant, en què el Palau de la Generalitat era tot engarlandat de flors i de fullatge. Molta lluminària, el lluenteig dels brocats d'or de Florència, els sermons patriòtics i les obres polifòniques que per a tal festivitat escrivia el famós mestre Joan Pujol dels anys pretèrits.

En les grans funcions litúrgiques ha vist desplegar-se el tern riquíssim, el tern que pertanyia igualment a la Capella de Sant Jordi i que prompte veurem definitivament installat en un dels nostres Museus d'Art. Aquest tern, que acredita el gran art dels nostres artífexs, és brodat en or i sedes, sobre fons carmesí. Entra en el període del Renaixement, si bé conserva tota aquella tradició gòtica que caracteritzà un passat gloriós de la nostra terra.

Cada peça del tern porta uns requadres amb escenes de la vida

o del martiri del Sant Cavaller de Lydda. Res en ells no hi és descuidat. Els temes hi són glossats ingènuament i mestrívola, i de tan positiva vàlua que convindria que cada un dels requadres del tern es divulguessin per tal que tothom en copsés la seva importància.

Veiem el gran màrtir de l'església grega davant el rei, batejant els gentils, obrant el miracle, bevent el verí, dintre la caldera d'oli bullent, en oració ran dels turments, en el seguici reial, i martiritzat damunt la creu d'aspa.

De la representació de Sant Jordi en coneixem, especialment, la imatge de l'heroi dalt de cavall. Aquest altre caire de les escenes del Sant que ornegen el tern famós, i que, per cert, també veiem repetides en compartiments de retaules escampats per Catalunya i fora de Catalunya, convindria ordenar-lo i divulgar-lo com es mereix.

Altres peces de gran mèrit desapareguèren al llarg dels anys, les guerres i els robatoris. Esmentarem també un Sant Jordi a cavall, amb el drac als peus, tot en argent polit.

Cal no oblidar, com deia Ruiz i Porta, que artistes de tots estaments - pintors, argenters, daurador, iHuminadors d'impresos i de manuscrits, teixidors de brocats i brodadors - tots treballaren per a embellir la Capella, la qual arribà a posseir un veritable tresor en joies i draperies.

Tornant a la clau de la capella i al seu alt testimoniatge, l'abans citat Ruiz i Porta, que tant coneixia la Història del Casal, pogué escriure: «Aquest local encisador, l'Audiència el destinava a capella dels sentenciats a mort; més tard, a dipòsit de les bombes dels anarquistes, i en els últims temps els agutzils hi criaven gallines...».

Més modernament, aixoplugà, recollint la devoció i el sentiment popular, la mortalla del gran patrici Prat de la Riba, el president que havia sabut retrobar l'ànima catalana i havia començat la gran obra de reconstrucció.

En els antics segells de la Generalitat també hi veiem la imatge de Sant Jordi. No podia mancar-hi, reblat amb tot quan era i representava l'antiga Generalitat de Catalunya, que de la llegenda creadora de l'heroi n'havia fet, amb el símbol, una devoció i una força. L'antic segell major fou obrat, probablement, per l'alemany Hans Tramer, mestre argenter. De molt bon gust i dintre l'estil gòtic, és de creure que estigué en ús fins a darrers del segle XVI, per tal com s'ha trobat encara en documents del 1578.

La llegenda diu: «Segell del offici de la deputació del general de Cathalunya». Servia per a segellar les lletres trameses de part dels diputats i totes les altres lletres closes adreçades al Papa, als

cardenals, al rei i a altres persones reials que fossin fora del Principat de Catalunya i encara fora de la senyoria del mateix rei d'Aragó.

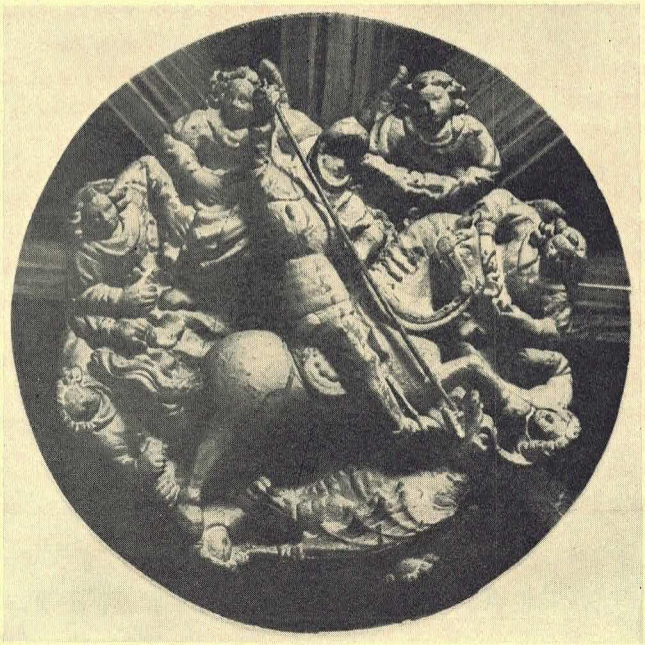
En el segle XVII, aparegué un nou tipus com a segell de l'Ofici de la Diputació del General de Catalunya, també amb la imatge de Sant Jordi. Se'l troba usat del 1638 al 1650. En alguns, el segell té la particularitat que el cordó que rodeja la llegenda està format amb flors de lliri, senyal del reialme de França sota el protectorat del qual estava aleshores Catalunya.

Els darrers segells que usà la Diputació del General de Catalunya fins a la seva extinció, porten també la imatge de Sant Jordi. El cavall hi és bon xic de front, i el segell porta encimbellada una grossa corona.

Podem anotar encara la pintura que representa Sant Jordi en combat amb el drac, que es trobava al Saló de Sessions de l'antiga Diputació Provincial, més tard portada al Palau de Justícia i una altra volta al Saló de la Generalitat. Obra del segle XVII, la seva vàlua és purament anecdòtica.

Del Palau de la Generalitat passarem a l'avui Plaça de la República per admirar-hi el grup ben representatiu, tallat en marbre, del Sant Jordi a cavall lluitant amb el drac, que per cert són pocs els que l'han mirat amb l'atenció que es mereix. El va esculpir l'escultor vuitcentista Andreu Aleu, considerat per la crítica com un artista pulcre, honest, noble i digne. Li va ésser encarregat per concurs i per unanimitat el 1856 i collocat al fornícol central de la façana de l'antic Palau de la Diputació de Barcelona, l'edifici que, cap a les darreries del segle XVI, bastí el gran arquitecte barceloní Pere Blay. L'academisme i el gran equilibri ornamental que campeja en tot el grup, l'encaixa perfectament en un tal lloc d'honor. És una obra feta amb el zel característic del vell Aleu, que no descuida cap detall, i es preocupa de la llum i del volum alhora que de la noblesa en traduir l'esperit de la gesta deslliuradora. Podríem dir que aquest grup va donar la pauta a moltes altres representacions del Sant Cavaller, i que és un magnífic exemplar.

Tot i tractar-se d'una obra relativament moderna, ha viscut una vida interessantíssima. Testimoni principal, ha sentit a frec a frec la paraula vibrant i engrescadora que parlava al poble. Ha vist les multituds omplenant la Plaça de la República en els grans moments de vibració popular i ciutadana. Ha vist el poble en turbulència i en la pau de nits de ballades i concerts públics. Ha viscut vora tres quarts de segle d'història barcelonina, passant-li tota pel

CLAU DE LA CAPELLA DE SANT JORDI DE LA GENERALITAT DE CATALUNYA

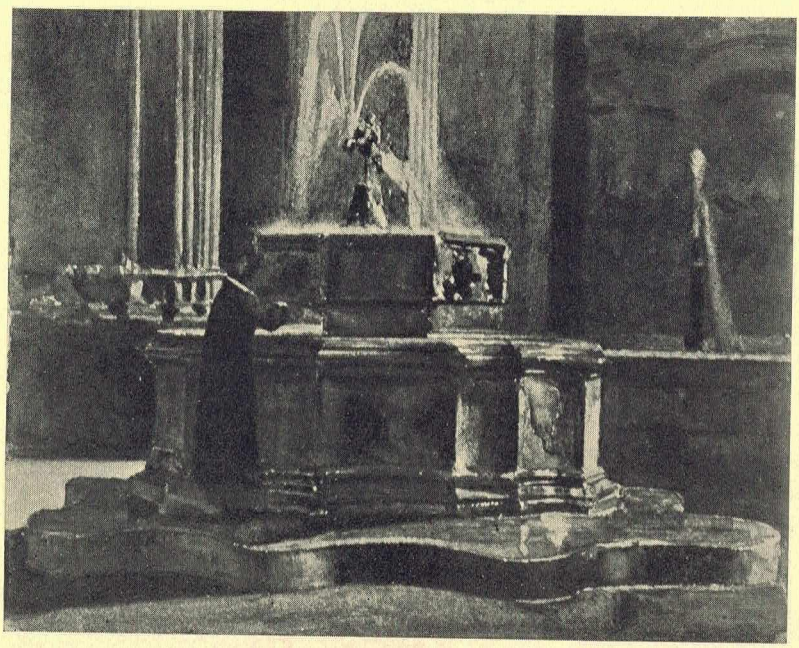
Cl A. Mas

DETALL DEL TERN DE LA CAPELLA DE SANT JORDI EXISTENT AL MUSEU DE BARCELONA

Cl. A. Mas

UNA VISIÓ DE LA FESTA DE LES ROSES, A LA PRIMERA MEITAT DEL SEGLE XIX
PINTURA DE A. DE FERRER

EL BROLLADOR DEL CLAUSTRE DE LA SEU DE BARCELONA. AQUAREL·LA D'AGUSTÍ RIGALT. 1888

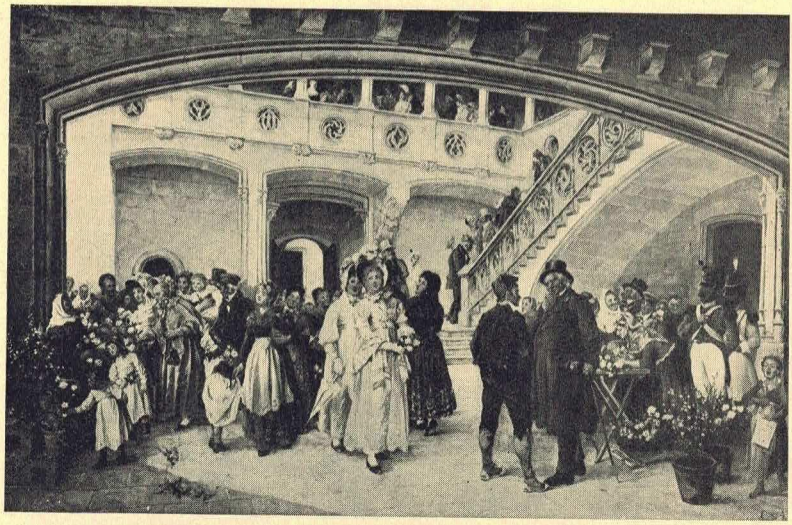

Clau de la capella de Sant Jordi de la Generalitat de Catalunya

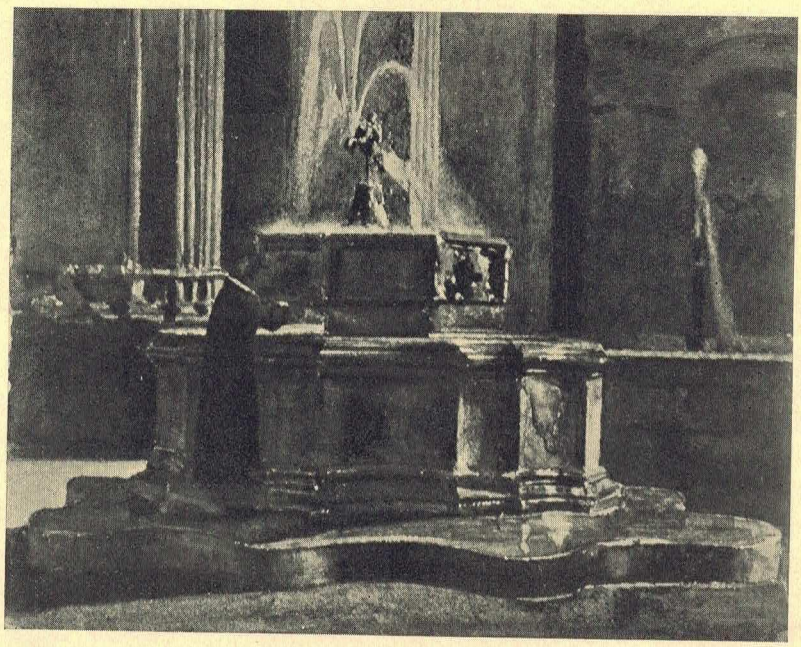
Cl A. Mas

Detall del tern de la capella de Sant Jordi existent al Museu de Barcelona

Cl. A. Mas

UNA VISIÓ DE LA FESTA DE LES ROSES, A LA PRIMERA MEITAT DEL SEGLE XIX
PINTURA DE A. DE FERRER

EL BROLLADOR DEL CLAUSTRE DE LA SEU DE BARCELONA. AQUAREL'LA D'AGUSTÍ RIGALT. 1888

seu davant, tràgica, pintoresca, anecdòtica, popular, xiroia, costumista, patriòtica o simplement de pura bonhomia.

Som lluny, però, d'aquella bonhomia i quietud, la Plaça feta un recer de solell, on es venien auques de rodolins i on l'home de la planeta, amb les gàbies dels ocells ensinistrats, podia posar parada al mig de la plaça sense por al trànsit ni al que digués el municipal.

Sentí la proclamació de la República del 73 ran de l'abdicació del rei Amadeu, el poble invadint la Plaça de Sant Jaume, pres de gran entusiasme. Les estampes i dibuixos de l'època ens pinten la plaça plena de soldats, i s'hi veuen homes amb barretina i barret de copa alta, i les dones amb mocador al cap i faldilla de percala. Per damunt les testes un bosc de culates enlaire i de capells que saluden, amb gent que fraternitza i que gesticula. Al peu del portal la garita del sentinella.

Testimoni de la gesta de l'Exposició Universal del 88 i de tot el que se'n derivà, veié els municipals de l'època de Rius i Taulet, que foren quelcom d'únic al món. Veié passar les Catalanes arrossegades per cavalls, el cotxer amb brusa blava i el clavell a l'orella. També els tortells del Forn de Sant Jaume, que el «senyô Esteve» no es descuidava de comprar els diumenges i festes de precepte.

Ha vist processons cíviques i religioses, i grans enterraments, com el del poeta Verdaguer i el de Prat de la Riba. Les parades dels autos, les ballades dels gegants, les lluminàries, els cotxes de punt, les parades de la fira, les visites de grans personatges, les barricades, i els «Coros de Clavé» en nits de concert públic, en què després dels clàssics rigodons d'Els Néts dels Almogàvers, la Plaça de Sant Jaume era tota un espatec de bengales i petards.

Ha estat testimoni de tot, fidel al seu lloc d'honor, arma al braç i envestint la fera. Sentí proclamar la República Catalana pel gran patrici Macià. I ha sentit també retrunyir el canó i el xiulet de les bales, i el terrabastall de quelcom que semblava que s'ensorrava per sempre. Beneït grup de Sant Jordi el Cavaller, marbre magnífic, que avui ha fet esplaiar-nos en comentaris i records de tot allò que ha vist i viscut, i ens ha anat fent més catalans i més barcelonins.

Modernament, hi ha hagut la tendència a fer de la imatge de Sant Jordi, no un guerrer en acció, sinó una figura símbol, més a prop de la idea que informà la famosa escultura de Donatello, d'un esguard penetrant i llunyà. A casa nostra, l'escultor Josep Llimona en féu felices temptatives. En Rebull l'ha seguit després. Sant Jordi és ja la figura serena que no combat, sinó que ja ha combatut. L'equilibri, la placidesa, la confiança serenissima seran, des d'ara, les al-

tres gestes del Sant Patró de Catalunya. L'ideal és tan reblat, que encara que sembli desdient del moment actual, no calen per a la representació gràfica ni cavalls, ni selles, ni guarniments, ni actituds heroiques. Així el veiem collocat, obra de Josep Llimona, al pati del Trentenari de Casa la Ciutat, al peu de l'escala d'honor, guardià de la Barcelona d'ahir, d'avui i de demà; la Barcelona rica i plena d'un futur magnífic, de riu a riu estesa, tal com la cantà, en versos formosíssims, el seu gran poeta Mossèn Jacint Verdaguer.

Permeteu encara un record, i acabo, a la imatgeria popular de Sant Jordi que hem vist per les típiques botigues dels carrers de la Llibreteria i de Jaume I, del Bou de la Plaça Nova, de la Palla i de la Corríbia. Litografies, estampes, goigs, figuretes de plom, boixos i estampetes orlades de punta, que vénen a portar-nos la seva ofrena de modèstia dintre la rica floració jordiana que avui hem vist i seguit en aquest clos pairal de la Barcelona dels nostres amors.

JOAQUIM RENART

Sant Jordi 1935

Quina ombra més violeta
té enguany el roser florit
pel record d'aquella nit
que es perdé tota una pleta.

Teníem l'ànima franca
i ara sols tenim enyor.

Sant Jordi,
pòsa't una flor blanca;
Sant Jordi,
porta'ns amor.

Arrenca al cel una estrella
que ens doni bon entenent
i ens ompli de fe novella
com fe d'un adolescent.

Per tot aquest bé que ens manca
deixeu-nos fer un crit sonor!

Sant Jordi,
posa't una llum blanca,
Sant Jordi,
porta'ns amor.

Desembosca aquella fera
que a la donzella aterrí
i ara torna-la a colpir
tot venint per la sendera.

I et rebrem amb una branca
amarada de llangor.

Sant Jordi,
posa't l'espasa blanca;
Sant Jordi,
porta'ns amor.

CLEMENTINA ARDERIU

L'obra de Dom Bonaventura Ubach

L'il·lustre patrici, instituïdor d'aquesta medalla, no pretengué premiar amb el seu atorgament cap gesta de l'excursionisme eixorc que tant abunda per dissort fins a casa nostra, consistent en eixir fora de ciutat per fer una arrossada i passar el dia entre tabola, ni tampoc es fixà en el turisme fàcil que avui dia moltíssims practiquen a bord d'un vaixell comodíssim o de cotxes confortables. El senyor Rafael Patxot, amb visió clara i penetrant, es proposà premiar el «mèrit excursionista» per tal d'estimular els seus aficionats a treure profit de llurs viatges i excursions a dins i a fora de la nostra terra. I perquè la tria de l'afavorit reunís més garanties de selecció volgué encomanar aquesta missió a la institució cabdal de l'excursionisme a Catalunya, al gloriós CENTRE EXCURSIONISTA DE CATALUNYA, l'historial del qual és la més gran fermança de probitat i altesa de mires.

La tasca del CENTRE, doncs, si bé és delicada, proporciona a l'excursionisme català ocasió de descobrir valors que altrament restarien inèdits o molt desdibuixats en la penombra. Una prova d'això és l'haver-se fixat enguany en els mèrits de Dom Bonaventura Ubach per tal de portar-los a plena llum des de la fosca on estaven embolcallats. Tal vegada algú sabia que Dom Ubach ara fa vint-i-cinc anys havia fet un viatge al Sinaí i també hom haurà llegit en alguns diaris les seves darreres excursions pel Pròxim Orient, però seran pocs els que sàpiguen que Dom Ubach ha recorregut en pla d'excursionista l'Egipte, Península Sinaítica, Nord d'Aràbia, Palestina, Transjordània, Síria, Assíria, Mesopotàmia, Irak, Armènia, Kurdistan, Pèrsia, Turquia, Grècia i Itàlia amb llurs països i illes adjacents, que el que practica és un excursionisme pur, com veurem més tard, i que el profit de les seves excursions redunden en glòria de Catalunya i augmenten el nostre crèdit davant l'estranger.

Actualment les activitats excursionistes i científiques de Dom Ubach ja no es poden amagar, per la qual cosa el CENTRE, amb just criteri, ha volgut premiar el mèrit del monjo català que, lluny de la terra, ha sabut posar ben alt el nom de Catalunya.

Per això ara, senyores i senyors, em permetreu que distregui uns moments la vostra atenció mentre dono, en un ràpid esbós, un cop d'ull a la tasca excursionista, científica i cultural que l'homenatjat ha dut a terme en el transcurs de la seva ja llarga i fecunda vida.

L'afició excursionista nasqué en Dom Ubach juntament amb la seva vocació religiosa, car essent un vailet de dotze anys i sentint-se cridat a la vida monàstica pujà a peu la Muntanya de Montserrat. Tot just iniciat en els estudis eclesiàstics sent una vocació decidida, indeturable: l'estudi de les ciències bíbliques. Tan forta és l'afició, tan gran l'ímpetu amb què es llança a estudiar tot el que de lluny o de prop té relació amb el Pròxim Orient Bíblic que hom ha cregut veure en aquest moviment instintiu un cas d'atavisme. Durant el noviciat ja l'interessa per damunt de tot l'estudi dels salms i no triga a recitar-los en la seva llengua original, l'hebreu, fins que se li torna familiar. A mesura que avança en la carrera es perfila definitivament la seva afició a la Sagrada Escriptura, que ocuparà el centre de la seva vida. Prou ha sentit més d'un cop les veus de sirena d'altres ciències, però com un nou Ulisses no s'ha deixat seduir.

Terminats els estudis acaronà la gran illusió d'anar a Palestina a completar els seus coneixements escripturístics *sur place*, però, cal saber, senyores i senyors, que l'Abat Dom Josep Deàs estava prou preocupat en la reconstrucció del Monestir i amb la fundació d'altres cases perquè fixés l'atenció en l'afició d'un de tants monjos. Dom Ubach no es desanimà i continuà estudiant i ensenyant llengües i exegesi bíblica bo i esperant que sonés la seva hora. Aquesta sonà en 1906, quan obtenia del Rdm. Dom Deàs permís per a traslladar-se a Jerusalem i lliurar-se de ple a les seves aficions. Els primers quatre anys d'estada de Dom Ubach a Palestina, que ell creia els únics, foren aprofitats dia per dia i minut per minut.

Els seus plans consistien en recórrer tot l'Orient Bíblic alhora que seguir els cursos a l'Escola Bíblica dels PP. Dominicans, a la Ciutat Santa, sota la direcció del gran exegeta P. Lagrange. Dues empreses a realitzar amb mitjans migradíssims que haurien descoratjat a tota persona que no hagués posseït el tremp indomable de Dom Ubach. En efecte, el Monestir benedictí francès, en el qual residia, dista tres quarts de l'Escola, i aquest camí, no massa còmode, l'havia de fer dues vegades al dia tant a l'estiu com a l'hivern. Però, ¿què no hauria suportat el monjo català per escoltar les

lliçons d'aquells mestres eminents en el ram escripturístic? I s'assimilà tan bé llurs ensenyaments que aquells l'han considerat sempre com un dels més illustres deixebles de l'Escola.

Durant el primer any d'estada en aquelles terres realitzà el seu programa mínim d'excursions. Aprofità totes les sortides collectives de l'Escola, les setmanals i mensuals, i també les particulars en diades determinades per a visitar tots els indrets bíblics de la Judea. En aquesta contrada es pot dir que cada ciutat, cada replec del terreny recorda algun passatge escripturístic, i per això la recorregué tota de nord a sud i d'est a oest.

Ben aviat eixamplà el seu radi d'acció i la Samària, la Galilea, la Transjordània, el Nègheb i la Síria foren el teatre de llargues i interessants excursions que enriquiren moltíssim el seu bagatge folklòric del poble alarb i li proporcionaren un coneixement precís de la topografia com pocs l'hagin aconseguit. Penseu, senyores i senyors, que en aquella època no hi havia un sol auto en tot l'imperi turc i les carreteres i camins eren de l'estil més primitiu. Doncs, a peu o amb una humil cavalcadura, Dom Ubach visità i explorà tots aquests països d'interès cabdal en qüestions escripturístiques.

Perquè hom es faci ben bé carrec de la manera de viatjar del monjo català només esmentaré un cas. Romangué una llarga temporada a la Universitat de Beyrout, a Síria, per tal de perfeccionar-se en la llengua alarb, i després, per tornar a Jerusalem, sabeu com s'arranjà? S'avingué amb un Pare Jesuïta i compraren un ruquet i una tenda de campanya amb les provisions de boca més estrictament necessàries i a peu emprengué la tornada a Jerusalem, i no pas pel camí ral, sinó per viaranys en els quals poguessin visitar indrets bíblics. De nit dormien a la tenda, i de dia alternaven a cavall del ruquet. Al cap d'un mes de fer vida nòmada arribaven a Jerusalem sans i estalvis.

En el seu propòsit entrava visitar tots els països petjats per personatges bíblics. Fins ara hem vist que en determinat radi res no s'hà escapat a la seva impulsiva avidesa; però, a més a més, hi ha altres indrets que l'atreuen amb força, i de lluny el fan delir. Ara, que les despeses són tan costoses que ultrapassen el seu migrat pressupost. Restarà, per exemple, sense visitar l'Àsia Menor, teatre de les gestes apostòliques de Sant Pau? Prou tem veure's obligat a renunciar-hi, però quan l'esperança semblava deixar-lo li cau, ploguda del cel, una ocasió que aprofita amb goig. Es tracta d'un nord-americà, proveït d'una bona bossa, que l'invita a fer-li de cicerone en una visita que té projectada a les set esglésies de

l'Àsia, citades en l'Apocalipsi. Ell accepta de bon grat, i en l'excursió, de cicerone passa a director efectiu, per la qual cosa pot visitar folgadament tot quant de bíblic hi ha a l'Àsia Menor des de Síria al Taurus i a l'Armènia. Enmig de tot encara està de sort.

Però, en aquest món tot passa. El temps que li ha estat concedit de romandre a l'Orient està a punt d'expirar, i li cal tornar a Catalunya. Ara, que aquesta tornada no es farà sense posar un coronament digne a la seva estada. Dom Ubach, en els quatre anys de permanència, ha visitat i estudiat pam per pam tota la Terra Santa que petjà Jesús durant la seva vida mortal i en la qual fou promulgada la llei nova, però el seu pensament vola sovint a la Muntanya on fou promulgada la llei antiga i cada vegada s'encén en desig de visitar-la, per a posseir així la clau dels dos Testaments.

De bell antuvi li sembla un somni irrealitzable: despeses superiors a les seves possibilitats, perills de tota mena, dificultats de tots cantons. Amb tot, sempre optimista, confia tornar realitat aquest somni. Comença a fer guardiola reduint tota mena de despeses - el seu punt d'honor li impedeix demanar el que segurament li hauria estat atorgat -, el tracte amb els beduïns li ha proporcionat el coneixement de llur caràcter, està assabentat de les precaucions que cal prendre per viatjar pel desert, i, finalment, té vèrbola suficient i prou convincent per fer cedir els cobdiciosos orientals en llurs pretensions.

Quan al seu entorn, al Monestir i a l'Escola, corre la nova del seu propòsit, tothom es fa un deure de dissuadir-lo perquè en les circumstàncies en què vol realitzar-lo és una cosa arxitemerària, més clar, se'n va de dret a la mort. Escolta tals consideracions com aquell que sent ploure i per res del món no vol renunciar a la seva excursió màxima, tant de temps acaronada. Perquè us poguéssiu fer càrrec, senyores i senyors, de la magnitud i heroïcitat de l'empresa de Dom Ubach caldria que llegíssiu tot el dens volum que escriví a la tornada, sota el títol «El Sinaí. Viatge per l'Aràbia Pètrea cercant les petjades d'Israel». Amb la realització d'aquest viatge Dom Ubach pot equiparar-se, tant per les dificultats naturals i morals que hagué de vèncer com pel profit científic que en tragué, als grans exploradors de contrades o als escaladors de cims elevadíssims.

Coronada dignament la seva estada a l'Orient Dom Ubach retorna el 1910 a la seva estimada Catalunya. En les vetlles dominicals explica a la Rda. Comunitat les seves excursions per les terres bíbliques bo i fent passar davant els ulls admirats de tots, cente-

nars de diapositives d'aquells indrets. Sempre recordaré la impressió que les seves explicacions causaven en la meva ment d'infant. Però, la seva vàlua no pogué restar gaire temps amagada i a no trigar fou sol·licitat per tal de professar llengües orientals en el Col·legi Internacional Benedictí de Sant Anselm de Roma. Això era el 1913. Montserrat el perdé momentàniament, però aquest pas es pot dir que fou el portell pel qual pogué reprendre les seves activitats preferides. En efecte, les vacances de 1914 va a passar-les a l'Orient per completar estudis i excursions. Malauradament la guerra europea trencà la tasca novament iniciada. Torna precipitadament a Roma i davant la dispersió dels monjos dels països bel·ligerants li cal encarregar-se d'administrar l'edifici del col·legi requisat pel govern italià i utilitzat com hospital de sang.

Acabada la conflagració i represes les activitats docents continuà ocupant la mateixa càtedra. Al cap d'alguns anys, però, sentí l'enyorament de les terres orientals i demanà per fer-hi una altra estada.

En 1922 marxava de bell nou cap a Jerusalem, però no per restar-hi, sinó de pas cap a la Mesopotàmia. Fixà la seva residència a Bagdad i en diferents excursions recorregué tot el que de més important es troba en els antics imperis assiris i babilònics. Escolteu només un episodi perquè us feu càrrec del caire de les seves sortides. En visitar les excavacions d'un temple babilònic es deleix davant les inscripcions cuneïformes gravades en grossos maons que es troben escampats per allí terra. Quin goig, pensa, farien en el museu bíblic de Montserrat! I com que diuen que l'ocasió fa el lladre, no pot estar-se d'agafar-ne un parell i endur-se'ls cap a Bagdad. No us penséssiu que siguin cap cosa que es pugui portar a la butxaca, almenys fan tres totxos dels nostres i el trajecte a salvar amb el seu pes és llarg. La calor és sufocant i gairebé vençut per la fatiga més d'un cop està a punt de descarregar-se'l i deixar-lo al peu del camí, però el seu amor a la peça magnífica pot més i amb penes i treballs aconsegueix arribar a terme amb la feixuga i alhora dolça càrrega. Ah! si la major part dels objectes del nostre museu bíblic poguessin parlar, que en dirien de coses que palesarien el doll d'entusiasme i de privacions del seu autor per aplegar-les.

L'any 1923 tornà a Roma a prosseguir els seus cursos de llengües orientals. Però, ara sí que per poc temps, car l'any següent era tramès definitivament a Terra Santa per emprendre la magna

obra de la Bíblia de Montserrat que serà sens dubte el coronament de la seva llarga carrera escripturística. A Catalunya ningú no estava tan ben preparat com ell i ningú no podía vessar en el comentari i en la ilustració el devessall de coneixements i experiències que havia emmagatzemat en més de vint anys.

Durant els onze anys que fa que viu de faisó permanent a Palestina les excursions realitzades han estat tan nombroses, arriscades i profitoses que caldria un fort volum només per esbossarles. Ens acontentarem, doncs, d'esmentar les principals. Primegen dues noves anades a la Muntanya del Sinaí. En 1928, un amic seu, Mr. Bourdon, Director de Trànsit del Canal de Suez, li ofereix posar a la seva disposició un vaporet que, costejant la Península Sinaítica, el deixarà a Et-Tor, el port immediat al Monestir. Aquesta vegada és veritat que viatja en vaixell, però a cada punt de la costa que li interessa explorar, salta a terra i emprèn jornades a peu cap a l'interior per tal de constatar aquesta o aquella estació del pas dels israelites. Quan surt del Sinaí ja no fa el retorn per la via marítima, sinó que, amb un camell i un guia beduí, s'exposa a totes les incomoditats i perills d'una excursió de molts dies pel desert.

Encara, però, no resta del tot satisfet de les seves recerques a la Península Sinaítica i per això el juliol del 1932 emprèn una tercera expedició que no desdiu pas de les anteriors en peripècies. L'anada la fa damunt la coberta d'un vaixell de cabotatge, entremig de pelegrins musulmans que van cap a la Meca; Dom Ubach prefereix aquesta companyia a la dels turistes senyorívols. Des de Et-Tor va al Sinaí a peu suportant una temperatura de 48º! Com que aquesta vegada no porta presses, té lleure per a dedicar-se a fer d'alpinista escalant el pic de Santa Caterina que està a 2.600 metres damunt el nivell del mar. Després de sis hores de lluita per indrets escarpats i difícils ateny el cim, just a la posta del sol. La nit la passa a la serena amb el fred consegüent. Un altre objectiu del seu viatge era la recerca del mannà sinaític i li cal suportar les fatigues més grans per obtenir els bells exemplars que avui llueixen al Museu de Montserrat. Vencent la por natural assisteix de nit al sacrifici de la camella que fan les tribus nòmades d'aquells deserts i en treu detalls interessantíssims. La tornada és a base de visitar a peu i en camell els indrets que encara li manquen referent a l'itinerari dels israelites. Arriba a Suez després de set jornades de sol infernal i de set nits dormint damunt la dura terra.

Una de les excursions de Dom Ubach més accidentades fou la

que en octubre del 1926 realitzà pel sud de la Mar Morta, per indrets tan perillosos que ni els mateixos policies el volgueren escortar a causa de la inseguretat. Ell, coratjós com sempre, no s'acovardí i desenrotllà el seu programa, però en el retorn caigué en un parany en el qual estigué a punt de perdre-hi la vida. En efecte, passat el Torrent Arnon, a la riba oriental de la Mar Morta, es veu atacat per un escamot de bandolers els quals li apunten els canons de llurs pistoles i li ensenyen les fulles dels seus punyals.

Ja anava a restar sepultat en aquell revolt feréstec quan la paraula convincent del seu guia fa desistir els assassins de llevar-li la vida; no pogué evitar amb tot de veure's espoliat, si bé salvà els clixés trets durant l'excursió.

Pel juny del 1932 realitzà una de les expedicions més llargues, perilloses i també més profitoses. Baixà de la Judea cap al Nègheb per explorar la tomba d'Aaron al Djebel Madera, indret fins aleshores inèdit perqué ningú no s'havia arriscat a arribar-hi. Tres dies els passa en ple desert cercant els límits meridionals de la Palestina. Però l'objecte cabdal de l'excursió és la recerca de la tomba de Maria, germana de Moisès, que trobà a la regió de Cadès. L'*Osservatore Romano* felicitava el valent explorador d'un indret bíblic tan interessant. Una altra finalitat era fixar algunes estacions de la banda oriental de la Península sinaítica del pas dels israelites en la darrera etapa en el seu viatge cap a Palestina. Passant mil incidències i vencent tota mena de dificultats reeixí a petjar Assiongaber que mai ningú encara no havia pogut visitar. Ell mateix diu que les aventures d'aquesta excursió omplirien un volum si les contés en detall.

Acabem de veure a grans trets les excursions cabdals de Dom Ubach a través les terres bíbliques. Bo serà que diguem ara dues paraules sobre la manera de realitzar-les. Durant l'època de l'imperi turc, en l'avant guerra, no es serví més que de les pròpies cames, del burret, del cavall o del camell; per anar a països llunyans, com és ara a Grècia i a l'Àsia Menor, utilitzà el vaixell com mitjà imprescindible, però molt sovint viatjà damunt la coberta. Una norma en les seves excursions és d'ésser sol, per tal de poder fer-les al seu grat i no subjectar-se en cap cas a exigències d'altri. Jo sé que diverses vegades li ha estat ofert de realitzar-ne en companyia de persones que li prometien mitjans rapidíssims i còmodes i la resposta en bones paraules ha estat: «Quan em convingui ja hi aniré sol». Val a dir que serien ben pocs els que es subjectessin al tenor de vida que es fixa i al règim dietètic que observa.

Vegeu el que respongué a l'Arquebisbe del Sinaí en dir-li les condicions en què pensava fer el viatge: «Nostra tenda de campanya serà la volta del firmament, nostre llit la terra dura, com els beduïns. De cuina no en necessitem i per menjar tenim conserves.» Em sembla que no hi ha cap desert del Pròxim Orient en el qual Dom Ubach no hi hagi dormit a la serena i no s'hi hagi exposat a tota mena de temperatures i perills. Per simplificar el bagatge en té ben bé prou amb una manta per abrigar-se que de coixí ja en troba en la dura roca. El menjar, com acabem de dir, es composa de conserves i per beguda empra te; això en circumstàncies normals, car en un viatge que féu d'Atenes a Alexandria, en l'època heroica, passà dies sencers respirant l'aire del cel, i en dir-li els passatgers perquè no menjava, responia que per mar els aliments no li provaven. Algunes vegades que sortíem amb ell d'excursió i portava un fogonet per fer un dinar passable, deia que allò ho feia en honor nostre car, quan anava sol, mai no es permetia aquell luxe. En cap dels seus innombrables viatges i excursions ha anat vestit altrament que amb el seu hàbit de monjo; aquest i la seva magnífica barba li han valgut més simpaties dels beduïns que els *bachsischs* repartits. Coneixedor de la llengua i dels costums dels habitants del desert ha pogut conviure amb aquells nòmades com en família i treure un gran profit de les seves nombroses estades amb ells.

Ja és hora que parlem de l'obra científica de Dom Ubach. El seu primer fruit madur fou la relació de l'heroic viatge al Sinaí per l'Aràbia Pètrea cercant les petjades d'Israel. Aquest llibre, de 370 pàgines i 150 ilŀlustracions, malgrat d'haver-se esgotat ràpidament, és poc conegut i certament que val la pena no solament pel seu caire anecdòtic sinó pel seu valor científic, car estudia qüestions d'un alt interès bíblic. A l'època en què ell realitzà la seva gesta eren ben pocs els que havien recorregut aquells indrets deserts i gairebé inaccessibles, per això moltes de les seves assercions fan opinió entre els exegetes. Lliurat de ple a la tasca docent no trigà a ésser autor d'una gramàtica hebrea que, composta amb procediments moderns, facilita moltíssim l'estudi de la llengua escripturística per excellència; ben aviat l'adopten diversos centres d'ensenyança i n'ha de fer una segona edició. Si hagués continuat en la càtedra avui tindríem d'ell gramàtiques siríaques, aramees, alarbs, etc., tasca que va acomplint el seu successor Dom Lluís Palacios, com ell monjo de Montserrat. En 1924 li fou propo-

sat pels superiors de traduir, comentar i ilꞏlustrar la Bíblia i sense vacilꞏlar és llança a aquesta empresa que avui honora Montserrat i Catalunya davant el món científic. En aquesta obra ha abocat tot el devessall dels seus coneixements filològics, exegètics, geogràfics, arqueològics i folklòrics que havia emmagatzemat en trenta anys d'aprofundiment constant en les ciències bíbliques. Ha excelꞏlit d'una manera extraordinària en la ilꞏlustració, car encara mai ningú no havia intentat una obra de tal envergadura, no solament a casa nostra sinó a l'estranger. Per fer aquesta mena de treball calia haver recorregut amb l'aparell fotogràfic a la mà totes les terres bíbliques cosa que, com acabem de veure, ell realitzà de la faisó més abnegada i apasionada. En les seves pàgines hi ha fotografies úniques d'indrets que mai ningú encara no havia petjat; per aquesta mateixa raó també tenen un valor extraordinari els itineraris que ell ha traçat, fruit de les seves experiències topogràfiques. En un mot, Dom Ubach s'ha fet creditor a la més profunda admiració de nacionals i estrangers per la seriositat del seu treball i per l'escrupulositat dels seus procediments.

La cultura no és menys deutora a Dom Ubach pels seus treballs científics que per la fundació del Museu Bíblic de Montserrat, únic al món en la seva finalitat explicativa de la Sagrada Escriptura. He tingut ocasió d'acompanyar-hi professors i homes de ciència italians, francesos, alemanys i anglesos i tots m'han confessat no haver vist enlloc una cosa pariona. La naixença d'aquest Museu és deguda al mateix entusiasme que li féu recórrer adaleradament totes les contrades bíbliques. En l'arreplec del material que hi figura hi ha posat el mateix amor que una mare envers un fill. Ah, senyores i senyors, si cada un dels objectes que resten immòbils en les vitrines poguessin contar la manera com han vingut a parar al clos magnífic! Uns ens dirien que es deuen al que estalvià per poder-los comprar, altres ens explicarien les suors que li han costat de transportar-los a través del desert, altres ens farien comprendre la saliva que li ha calgut gastar mercadejant amb jueus i beduïns, altres encara la paciència a collecionar-los i classificar-los. Els orígens foren humils, però mercès a la seva constància s'ha eixamplat fins arribar a comprendre les tres importants seccions actuals: Palestinòleg, Egigtològic i Assiriòleg; totes tres dotades de peces i exemplars preuadíssims, procedents d'excavacions fetes en l'època moderna. I com el té en l'íntim del seu ésser ho demostren les lletres que escriu en les quals sempre

pregunta per l'estat del seu Museu i comunica satisfet l'adquisició de nous elements que l'han d'enriquir. En els vint-i-cinc anys des de la seva fundació ha calgut eixamplar tres vegades el local per a encabir-hi els nous exemplars. A la primeria era un petit clos reservat a la Rda. Comunitat i alguns amics del Monestir, avui dia, per la seva importància està obert al públic que hi acut contínuament a admirar els objectes que, alhora que interessants arqueològicament, són una explicació eficaç dels passatges de la Bíblia més incomprensibles per nosaltres occidentals.

Em penso, senyores i senyors, que ja he cansat prou la vostra atenció explicant-vos l'obra de Dom Bonaventura Ubach en els seus diferents aspectes. Ara només demano que tots sapiguem apreciar la tasca que ha dut a terme en la forma més abnegada i ignorada. Com deia al començament, el mèrit tard o d'hora sura, i el CENTRE EXCURSIONISTA DE CATALUNYA, sempre encertat, l'ha anat a cercar on era per tal de premiar-lo com cal.

DOM ANTONI RAMON I ARRUFAT, O. S. B.
Monjo de Montserrat

* * *

PARLEM-NE.

Vull dir: considerar el nostre estat d'esperit *avui*, respecte dels entusiasmes d'*ahir*, i dels senyals del *demà* que s'endevina.

La història, essent un documental viscut, ha de servar el batec d'emoció que l'ha impulsada, i quan s'esdevé, com ara, que la riuada boteix i regolfa aparentment enrera, cal aprofitar l'avinentesa de fer examen de consciència, mentre van revenint les idees que sobreixiran la resclosa.

D'ençà que ací ens aplegàrem, hem vist coses, hem sentit coses, masses o massa poques, segons com ho mireu, a les quals la nostra impressionabilitat mediterrània atorga una transcendència exagerada en la seqüença ideològica i sentimental que compartim i dintre la qual som nats.

Nosaltres estem vivint tràgicament un problema humà que debades es vol escamotejar o desfigurar amb habilitats contraproduents. Resultant complexa d'antecedents seculars, agravada per concauses actuals que la reforcen, aquest problema es reprodueix

i es reproduirà àdhuc malgrat les nostres pròpies errades, perquè és reacció psicològica de la natura contra les decadències socials i la manera de preparar-hi la substitució de les caducitats. La totalitat del procés, l'hem presenciat en una experiència suara i ens trobem al mig d'altres processos semblants.

Les idees que són patrimoni dels Pobles s'esplaien en la seriació de generacions, però, com que l'home es troba cenyit pel temps, naturalment s'impacienta si no pot heure realitzacions durant la seva vida, que referida a l'existència i a la trajectòria dels Pobles, no passa d'un episodi individual, és una frase secundària o un mer signe de puntuació. Situant-vos en aquest ritme, no tindreu impaciències de cap mena i sentireu la vostra efectivitat; llavors, també comprendreu com certes coses que ens sorprenen i contorben, són dictats d'una justícia superior, l'actuació de la qual té una amplitud que descompassa de molt la vida personal i per això ens costa de correlacionar.

Sobretot malfiem-nos d'aquell estat passiu, fatalisme vergonyant, que alguns disfressen còmodament de resignació i que no és més que la temptació habitual de les terres assolellades.

Si accepteu que vellesa sia la maturitat i, per tant, la plenitud de la jovenesa, i si recordeu, a més, que en la maduresa hi ha l'ofrena de llavor, aleshores la florida intimarà amb el fruit, per a millor acomplir llur missió de continuïtat.

Entremig de les boires dominants, que no són pas les primeres en aquesta Festa anual, el Medallista d'enguany ens hi fa una clariana amb les lluïssors de sol ixent que l'acompanyen.

Ell representa la visió catalana d'aquell Orient, que passant el «Pont de la Mar Blava», dugué somriures a la nostra infantesa nacional, somriures que Catalunya retornà amb gestes de creixença. És a Orient que resplendí l'Estel prometedor, d'Orient ens ha pervingut sensibilitat i ardència espirituals i d'Orient venien aquells Tres Reis que no paraven d'esguardar el cel i, en pac d'això, encara segueixen venint en perpetual jovenesa, doncs saberen trobar la Fontana de Jovença.

Però, de moment, a nosaltres faria major bé la Fontana de l'Oblit, que ens ajudaria a compadir àdhuc la desamor d'aquells que no paren de donar-nos turment, perquè voldrien conservar l'ànima llur, no respectant, sinó ferint, l'ànima nostra.

Ja que no haveu pogut venir a rebre el nostre homenatge, *Abuna,* de Llevant estant compartireu la dolença del nostre Poble, Vós que sou en aqueixes contrades d'Israel, on fou així mateix occida la

Germanor Suprema i per això la faç de la terra s'hi escrostonà en pedregam.

I el cor prou endevina la resposta mental que fareu al nostre plany: el vostre ascetisme en sap una de deu per a guarir el nostre turment i és la que adolla del Sermó de la Muntanya; malauradament, són molts els que l'han oblidada; d'altres, la troben massa lluny, i n'hi ha que, amb migradesa de delit, hi arriben tan cançats, que es deturen al peu de la Muntanya i aprofiten l'aigua quan ja és embrossada pels oportunismes del davallant, i són massa pocs els fervents que segueixen el coster i pugen fins al cim, que és on la doctrina raja en puritat.

Parlem sempre de cara a Orient, en la clariana del Medallista, perquè, tal com ens ho dóna l'aforística popular, concentrant la frase de l'Alt Rei En Jaume, el Ponent no vol ésser acollidor, i per això som aplegats en la vora mediterrània, on sempre trenca l'alba que argenta la Mar Nostra, preludiant el sol ixent.

Si volem romandre una comunitat natural, o sia, un Poble existent, cal que el nostre jovent s'afanyi a refer la continuïtat catalana, que la dictadura volgué esborrar, però, al dir continuïtat, no entenc pas l'estabilització del passat, sinó que el necessitem per fonament i socolada de l'esdevenidor, *natura non facit saltus*, i la humanitat, ans que tot, és un fet natural.

Som en uns temps quan, a més del viure nacional, perilla majorment l'home moral, ofegat per l'automatisme d'una civilització artificiosa, que li imposa el deure d'ésser-ne víctima, bo i privant-li el dret de reivindicació i prenent-li els medis de defensa pròpia.

Actualment hi ha gent que, collint garbelladures de l'antigor, s'encanta amb l'adveniment d'una societat unificada mitjançant l'anullació de la personalitat humana. Els tals ignoren que, fa més de dos mil anys, Aristòtil, bellament humà i traduint l'experiència de centúries anteriors, ja predicava que sense individualitat no pot haver-hi vida social.

De cara a Llevant, jo voldria contar i fer sentir a la nostra jovenesa, alguna de les emocions que aconhortaren la vellesa dels nostres avis: escoltareu el món d'*ahir* parlant amb l'entusiasme de l'època, un anacronisme que amorosirà les asprors d'avui i una encoratjadora esperança de les generacions de demà passat, quan tornin a humanitzar-se, en sortir de l'obaga on actualment s'ha esgarriat la societat.

Correntment, ja el tenim el sentiment d'afirmació; més, en l'actuació de Catalunya hi ha quelcom d'infantívol, massa preocupació

forana, que potser ens fa molta honor, però també molt mal profit, perquè, amb aquella preocupació, no sotgem prou els dracs de la pròpia família, a casa nostra mateix. De vegades, minva inoportuna la persistència d'afirmació, car de grat ens lliurem a les lamentacions, que són defallior de l'esforç personal i feblesa de la vida pública.

Després d'aguantar sense brúixola tants de temporals, ara que tenim nord desdiríem, perquè en una trabutxada fora temps ens ha fallat la virada, quan de terra estant la intel·ligència es decanta de la nostra banda?

En el present garbuix de negacions, hem de recordar que tota negació és reconeixement implícit de l'afirmació corresponent: si ens neguen, és que existim; per tant, continuarem proclamant la nostra personalitat individual com homes que som, i la col·lectiva com Poble viu, amb l'ànima catalana.

Quan, precedits de gran desplegament de lirismes, els exèrcits de Napoleó invadiren les terres d'altri, produïren un trànpol que durà temps i fou aleshores que molts pobles somnolents es despertaren i s'adonaren que tenien una ànima que els pertanyia, però que se l'havien deixat estrafer. Aquest deixondiment parlà a casa nostra per boca de N'Aribau en l'«Oda a la Pàtria», inici d'una renaixença que ha refet els esperits, assolint una transcendència de la qual no es donen compte - i per això no agraeixen prou - la major part dels qui en són fills i en frueixen els guanys.

Moguts pels neguits d'enyorança, que és manera somorta d'amor, els vidents d'aquella renaixença feren llur sembradura en temps de saó i la nostra terra donà un esplet on trobaran remei certs pessimismes, freqüents en una mena de voluptat d'inanició.

Malgrat les temences primeres - perquè la recança llur no era encara plenament amor, el qual no es deixa condicionar i vol possessió completa - En Milà i Fontanals fou arrossegat per l'alçament que havien provocat els Jocs Florals i, saltant les convulsions polítiques que sacsejaven els Estats i els barratges que aleshores també ja entrebancaven, Provença i Catalunya es trobaren i reconegueren en el reialme de la Poesia. Això s'endevingué en aquell *ahir*, quan els poetes catalans bevien en la «Copa» de Mistral, il·luminats per la fulgència de la Santa Estela.

Fou durant aquella efusió que somniaren l'acoblament de la família llatina, per a festejar la qual, un empordanès, N'Albert de Quintana, posava a concurs el «Cant del Llatí» i, oh! sorpresa!, la

proposta catalana la guanyà un autor, fill d'una terra germana que per oblit ni tan solament havia estat convidada a la Festa: era un poeta de Romania el qui, a través de tota l'Europa, copsà la crida d'Amor.

El nostre Poble recobrava l'ànima i escoltava embadalit com els trobaires medievals alliçonaven els novençans, i amb llur mestratge, sorgiren les creacions d'on treiem la força moral que ens ve sostenint.

L'estrofa verdagueriana féu retornar l'Atlàntida i moure el Pireneu; En Guimerà sobtà el nostre Teatre i posava en cadència l'enamorament redemptor de Maria de Magdala, pintava vigorós el furor tràgic de Cleopatra i ens contava l'esfereïment de l'Any Mil; els Balears compareixien amb llur parament de nítid classicisme i En Maragall, després de la lliçó cruenta de l'«Església cremada», se n'anava «Enllà», fins al «Cant Espiritual».

I aquesta resurrecció, posada en obra, permeté a En Prat de la Riba aplegar les nostres gents per damunt de l'esquarterament de Catalunya, colgant així les «províncies» de patró franco-espanyol.

També, ara que hem après com fan malbé àdhuc les figures que ens emmanlleven, caldria retreure aquella sentència lapidària d'En Prat de la Riba - que no us diré pas - i que defineix una norma moral; preventiva i superpolítica.

Sots pena d'ingratitud i d'ignorància, tenen el deure d'aprendre, recordar i venerar tot això, els fills pròdigs que es creuen que la civilització comença amb ells, mentre el món pla bé que n'era de vell quan ells nasqueren.

Ço que els conqueridors pensen fer amb la violència, ço que els dictadors realitzen per l'arbitrarietat, ço que molts polítics cerquen amb traïdoria, es fa millor altrament i amb noblesa perdurable: com ho fiu espiritualment la Hèllade amb la intel·ligència i ho ha fet humanalment la Palestina amb el cor desfent-se en caritat i deixant una empremta tan fonda, que d'ella arrenca la nostra cronologia.

L'home fóra criatura ben miserable si no deixés rastre del seu contacte amb la terra i per això els pobles van fent-hi un solc que afita la Pàtria, família externa que ens abriga, Casal de tots on flameja la llar de la Mare, que l'absent enyora planyívol en la tonada de L'Emigrant; el nostre altar on complim el deure devers el proisme, clos on s'arrecera i exhala el ben obrar, que l'espiritualitat recull i en fa ofrena al patrimoni de la civilització.

Aquesta resultant pairal es complementa amb la d'altres pobles

per a constituir verament la Societat, en el més alt sentit de la paraula, i d'ací ve que la Pàtria sia talment un ciutadà de la Humanitat, amb el dret natural inherent a la seva ciutadania.

I aquest sentiment, que no comporta estipulacions artificioses sense que es mori o el que és pitjor, transmudi d'essència, aquest sentiment que els poetes han cantat arreu, des de la feble complanta fins a l'èpica retrunyent, és la bella idealitat que ara es menysprea en nom d'una humanitat empírica, amorfa i mesella de sentiment, en nuesa d'espiritualitat.

La Pàtria és devers la terra ço que la família devers la societat: un centre d'atracció afectiva que dóna estabilitat als pobles. En ella som posseïts de tot quant ens envolta, hi ressona el passat, hi glateix el present i l'avenir s'hi asserena, perquè nia l'Amor en la sina de la Pàtria, on l'arrelament secular ens guarda d'esdevenir voliaines de qualsevol ventada i les deus tan fondes que nodreixen la nostra saba ens mantenen la florida, malgrat l'eixut que pugui aclivellar l'escorça.

Aqueixes emocions encoratjaren i endolciren la vellesa dels nostres avis, els quals ens en feren llegat moral amb una amor que, sobreposant-se a l'home i a la terra, s'allibera del present i esdevé Fe, que és assedegament i certesa de cosa venidora, triomf de l'esperit damunt la còrpora i perdurança enllà.

Així ressorgí la nostra ànima nacional, i sense saber si nosaltres el prearíem com es mereix i ells se l'estimaven, els passats ens confiaren el fruit de la vida llur, en aquella refiança de sentiment i virtualitat de creença, que fan l'heroisme de la idealitat.

La deixa dels nostres avis és el cant de recobrament d'ahir, però, nosaltres, de quina manera mantenim *avui* aqueixa comanda del passat?

Aquell jovent nostre, que cresqué sota la petja de la primera dictadura, forçosament havia d'eixir-ne deformat, perquè no li deixaren compartir les intimitats del nostre ésser nacional: les incerteses i desorientació del present, són en bona part produïdes per aquest desarrelament.

I la malura àdhuc torba certes directrius, que enlloc de romandre fidels a la doctrina que representen, la vinclen a modalitats transitòries i s'hi balancegen, entelant així la seva austera eficàcia i perennitat. Cal anar amb molt de compte; la manca de seny en les altures fàcilment acaba en estimbada. Hi ha principis que no s'han d'arremolinar en el bufarut de confusió que està passant;

hi ha sentiments que no poden deixar-se anar al corrent del dia, ni disfressar-se amb vestit d'època, perquè fóra deixatar-los en passions terreres i desésser espiritualitat, com ho veiem en la demagogia suaument adjectivada que es predica, per a la reconquesta de materialitats impenitents.

La societat organitzada s'ha aficionat massa a les generalitzacions. Per amor d'elles ha baratat l'home *humà* per l'home abstracte i a profit d'aquest va estructurant sistemes materials complicadíssims, plens d'engranatges trituradors de l'home real, el qual no pot viure mancant-li el sentiment i la idealitat que, d'una manera o altra, són necessaris a la nostra existència. Més, quan ve el moment que per llei de la vida, l'home real es deslliura d'aquells gavials i reprèn la seva plenitud moral seguint una altra via, les falses estructures s'esfondren en llur pròpia buidor, i l'home abstracte que les usufructuava, resta aleshores tal com hi empasseguem sovint: deshumanitzat.

La tragèdia social d'avui en dia - no parlo individualment, sinó referint-me a les grans multituds que engolfen l'home - és el divorci de la Humanitat-natura amb la civilització-artifici; talment sembla que l'existència humana no sigui compatible amb la vida social. Uso els mots en llur sentit estricte i prescindint dels convencionalismes i parcialitats que els han desfigurat. Una anècdota històrica, no gaire llunyana, precisarà els meus conceptes.

Tots els que tinguin bona memòria, recordaran que al començament de la guerra europea, els exèrcits no batallaven en diumenge, i s'esdevingué que, en un d'aquests, els combatents d'ambdues bandes eixiren desarmats i s'aplegaren en el *no man's land*, la feixa sense amo, entremig de les trinxeres, i allà passaren la diada en partits de futbol, de tennis o bé fent córrer la llebra: allò era la protesta, el triomf, de la Humanitat-natura.

A entrada de fosc, els companys d'esplai i de sofrença, s'encatauaren en llurs trinxeres respectives, enginy del crim collectiu, i el solell d'humanitat ja no tornà més, perquè l'aplec festiu fou prohibit i, orfes de germanor, després aquells companys guerrejaren sense treva, de dia i de nit, festa o no festa, per l'aire i sota terra, fins que la bèstia estigué sadolla de carnatge i caigué no podent-ne més. Aquesta disbauxa de crueltat és la cimera de la barbàrie estatal, que ha considerat la guerra, cínicament, com una «revisió de valors», i per boca d'un governant digué, no fa pas gaire, que la missió de la dona era proveir de soldats el camp de batalla, apologia brutal d'una maternitat monstruosa. La civilitza-

ció s'està abaixant i rebaixant de tal manera, que aviat la llei de la jungla africana serà el dret dels salvatges d'Europa.

Amb la glorificació de tants mals exemples, ¿què té d'estrany que, en la vida interna dels pobles, la deshumanització dels uns continuï bregant amb la inhumanitat dels altres i afavoreixi l'eclosió de parasitismes mantenidors del neguit i l'esberlament socials?

L'obsessió de les generalitzacions, que ha aterrat civilitzacions senceres, legalitzant tanta destrucció moral i material, s'encobreix també amb el nom d'«unitat», que els actuals tornaveus pregonen i reforcen amb entonacions políglotes.

Jo no hi puc fer més, però quan em parlen d'aqueixes unitats externes, de seguida sento que em volen prendre quelcom del meu ésser, el qual les repel·leix, perquè són unitats d'absorció i renúncia, pesades unilaterals, eufemismes capciosos de domini, i extensió modernitzada de la burja del Comte d'Olivar, que fa centúries el nostre Poble coneix de sobres. El triomf d'aquesta llei d'unitats, esfumaria la intel·ligència mundial en una monotonia letàrgica.

La unitat vera ja la tenim d'ençà que existeix la Humanitat, puix és consubstancial amb ella; síntesi d'objectivitats diverses, és quelcom per damunt i enllà de la materialitat: espiritualment, en diem consciència, i moralment, la segella el cor. Aquests principis, en estat de puresa, sempre són dreturers i en canvi, molta pretesa civilització, no és més que un corpus de sofismes per a boronar-los o malmetre'ls. Presentment, la civilització divergeix de la Humanitat i s'està encomanant la feresa, en el regne de l'animalitat *suprema lex.*

Guaiteu l'estelada i trobareu el Cosmos sublim en l'essència d'una multiplicitat incommensurable.

Quan el P. Ubach, en companyia d'un sacerdot d'altra nacionalitat i seguits de beduïns, s'arriscaren per les solituds de l'Aràbia Pètria, malgrat llur diversitat de llengües, de raça i de sentiments, no els mancà pas la unitat d'assolir el Sinaí, tan diferentment considerat per ells.

Ben altrament, els filatelistes coneixen uns segells amb la llegenda *Seid einig, einig, einig,* unitat triplicada que fou el clarí de guerra, per consolació de la qual aparegué fa poc un llibre efectista, glossant unes absoltes on se sent la unitat desesperació cantant a l'unísson del determinisme.

No se'm digui que proclamo la indisciplina, perquè de seguida respondré que disciplina, no és més que convenciment obrat en voluntat i el convenciment prové d'aquella altra unitat, no pas ex-

terna, sinó moral, que és la que estic defensant, perquè és l'ànima de la Humanitat i la que li permet remuntar els temporals socials.

Precisament la malaltia que ara patim és minva de voluntat per falla de convenciment, i com que aquest estimula el deure, mancant el deure, tot es vol resoldre per imposició, que essent contrària del convenciment - com diria Ramon Lull - produeix la covardia i la revolta, dues negacions d'una mateixa provinença, tan abundoses en el present.

És amb exemplaritat de convenciment i fermesa de voluntat, que el nostre jovent *avui* té la missió i el deure de refer la continuïtat d'ahir trencada per la guerra i la dictadura: en l'ahir hi ha un llevat del qual no ens podem passar.

Continuïtat, vol dir fer escola en el sentit doctrinal del mot, i tenir escola, és ratificació de la unitat nostra i manteniment de la seva vitalitat, amb una reserva espiritual.

Penseu una mica tot el que Catalunya ha perdut i està perdent, de temps, d'avinenteses i d'esforç, per culpa de la discontinuïtat. Mentre no corregim això, n'haurem el càstig que porta; el nostre Poble viurà a batzegades, que és un mal viure. En canvi, la continuïtat és amorosa, per tant, serenament soferta i fidel.

A aquest jovent que tots estimem, com s'estima l'esperança, jo li recomano que en comptes de distreure's amb les aparatositats versàtils i sonores que ara transiten, posi tota la seva voluntat a enfondir els conceptes permanents, puix que la vida dels pobles és cosa enterament distinta de les superficialitats amb les quals s'entreté la gent i d'altri especulen.

¿Que no heu vist que el sentiment de Catalunya és massa extens i complex perquè el pugui monopolitzar cap partit polític? Som un fet extrapolític i com tal, guarda la nostra salvació.

¿Que no heu vist com la consciència catalana segueix la seva Llei, malgrat la xarxa de lleis que li han imposat els violadors de pobles? Som un fet metajurídic i com tal, enclou l'esperança nostra.

Essent així, situeu-vos, sense por, al fons de les coses i en aquell estament de fermesa, a mesura que s'enrunin les ficcions i malvolences al vostre entorn, us escaurà la dita millenària del poeta: *Impavidum ferient ruinae.*

Quan hàgiu de resoldre problemes, us cal plantejar-los rigorosament, tant si agraden com si no; altrament, obtindreu solucions errades o imaginàries, que us esguerraran l'enunciat. Perquè la veritat només pot existir sencera i nua; si l'embolqueu, deixa d'ésser

veritat; si la trossegeu, esdevé mentida; i l'existència dels pobles és una conjunció d'heroïcitats invisibles, però devotes de la veritat. I mai no heu d'oblidar que la llengua és el verb de la nostra independència mental, posició inexpugnable amb la força material.

Segueixo parlant a la jovenesa, preferentment.

Per reacció d'urgència contra les regressions actuals i per a deslliurar-vos de la persistent incongruença de voler fer humanitat començant per negar l'home, jo us proposo que us avanceu a la liquidació de la vostra època emparant-vos en l'ideal de l'«humanisme», no pas merament en el sentit clàssic medieval de *litterae humaniores*, sinó com reivindicació de l'home en tota la seva integritat, moral i espiritual.

És seguint aquest ideari defensiu, que s'han fundat de poc a l'Anglaterra i als Estats Units, «Lligues de Llibertat», expressant amb aquest mot, una facultat essencial de l'home - si vol romandre essent home - facultat que no té res a veure, ni amb el mercantívol esquer polític que tant es grumeja, ni amb els incentius demagògics, que han envilit el seu nom.

Si voleu transcendir, heu d'ésser amatents a no deixar-vos tancar dintre del materialisme que ara tot ho encrosta; la matèria fàcilment llordeja i la «Fontana de Jovença», únicament la trobareu en el reialme de l'esperit.

Heu d'ésser ardits, perquè després de la tensió de la guerra, que destruí l'estalvi de la Humanitat, ha sobrevingut una crisi de raó, un torciment del seny, que va esventant igualment les reserves espirituals i no comporta les generacions idealistes; per això les traba i tracta de paralitzar-les, mentre espera que sia enllestida la fabricació dels autòmates que tenen de substituir-les.

I aquesta amenaça contra l'home, contra l'ésser moral, assenyala l'entrada de *demà*.

Assagem de fer-ne un pronòstic.

Ja fa mitja centúria que tinc amistat amb els estels i no em vénen de nou els horòscops; prendrem uns quants clixés d'actualitat i els comentarem seguint la regla.

D'aquesta manera oïreu la condemna que fem de la novíssima civilització els que rebutgem les seves dogmàtiques fallàcies, perquè no tenim vocació d'esclavatge i som creients d'aquella ascensió humana que constitueix la civilització secular, car, els qui en volen fugir, hi tornen a caure, però fent un salt enrera de centúries, que és l'espectacle de l'Europa contemporània, on rumbeja altre

cop la parella del servatge i la inquisició, lluint uns vestits nous, que són *le dernier cri* de la regressió dominant.

L'home-autòmata, producte de la indústria social venidora, no percebrà, ni necessitarà, cap sintonització de l'ànima, ni ànima tampoc; ell no tindrà altre llinatge que la martellada amb què l'hauran reblat; les seves sensacions no passaran de l'impuls o les interrupcions que li transmeti el circuit en el qual l'hauran connectat, i el seu viure serà fermat als commutadors que hi hagi en el tauler de distribució mecànico-social; l'horitzó, ja li enfocaran prèviament.

És clar i lògic que una societat organitzada així, no vulgui, ni pugui, tolerar la personalitat humana, perquè, de seguida, produiria enormes pertorbacions de corrent, que espatllarien el funcionament del sistema, tallarien el circuit i la maquinària s'encallaria aviat.

(M'adono perfectament que el llenguatge se'm va eixerreint, però és que parlem de *demà* i el progrés s'ho porta; no obstant, aprofitem la lliçó muda d'humilitat que hi ha en el fet que el modernisme s'hagi d'expressar amb mots de naixença arcaica).

D'altra banda, fixeu-vos-hi, aquell dispositiu que havem considerat, deixat a l'albir del manipulador audaç o transgressor que se n'apoderi, donarà els resultats que podeu comprovar en la present geografia social.

L'home humà serà intervingut, però no es podrà intervenir ell mateix, perquè ja l'intervindran de fora estant; tot li serà micromètricament reglamentat i no li caldrà tenir consciència, puix que li faria massa nosa i en patiria greument.

La família, que ara ja és una dependència d'Estat, s'acabarà de desfer amb la masculinització de la dona, i l'efeminament de l'home, produint una igualtat que anullarà l'humanal gradient i aleshores, la família restarà esvanida.

Suprimida la personalitat i la família, el proveïment d'autòmates passarà exclusivament a càrrec de la secció social d'eugènica, depenent del Ministeri d'homicicultura, la finalitat primordial del qual serà la standardització absoluta de les seves llocades, per tal que sien totes intercanviables i les colles es mantinguin ben rases; per això fer, tindrà àmplies facultats, fins a la *painless extinction* dels passats ultramalthusians. Ni un bri d'herba no podrà sobresortir en l'estepa social futura, perquè trencaria la llisor i feriria la igualtat.

Aquestes prediccions s'acompliran en una natura espaimada, on els celatges no trobaran llum per a irisar-se, ni les nuvolades, malgrat llur feixuguesa, no arribaran a llampegar, i on les multi-

tuds es mouran d'esma, reproduint inconscients la llegenda de l'home «sense ombra».

Amb la prohibició del dret d'opinar, s'anorrearà tota contradicció i s'enquistarà la intel·ligència, i com que el cor ja serà materialitzat d'abans, per fi el progrés tindrà vida lliure, perquè res no hi ha tan entrabancador per a l'automatisme, com les idees i els sentiments, i aquestes falòrnies anacròniques ja no seran més de témer: no tenint funció, el cervell i el cor s'atrofiaran i desapareixeran, seguint la teoria darwiniana.

Així deslliurada del món moral, la civilització mecànica abassegarà el món material, de molt més fàcil maneig. La ciutat absorbirà la pagesia un cop l'hagi ben pervertida.

L'economia, intervinguda i dirigida, després de castigar la iniciativa privada, d'anorrear la previsió i de matar l'estímul personal, amalgamarà totes les possibilitats i seran sotmeses a un feix de vectors que convertiran la terra en una superfície equipotencial negativa, l'eficiència de la qual podríem formular, ja des d'ara, amb una equació on el zero fóra símbol de la inhumanitat imperant.

Oblidàvem una constatació, important pel que revela: per amor de la uniformitat, que és la rambla de l'automatisme, les lleis no contindran cap dret personal i totes seran promulgades retroactives.....

Prou n'hi ha de visions malastrugues i desmoralitzadores!

Afanyem-nos a esmicolar uns clixés que tan malament auguren el demà i no ens diuen, cruels, que la Humanitat té cura de deturar a temps les societats absurdes i sap sobreposar-s'hi de bracet amb la natura, tal com consta en el llibre de la història, perquè l'home és espiritualment massa gran per a poder engorgar-se en les civilitzacions abismals.

Tenint fermança d'un bell redreçament, nosaltres hem d'ésser providents i per això ens cal abrandar la idealitat fins que flamegi, a fi que, quan il·luminats pel sol de *demà passat*, que serà el d'ahir i el mateix de sempre, els autòmates redimits tornin a fer ombra i, vivificant-se, recobrin les dignificadores cobejances de l'humanal voler, si resten esmaperduts en el mon novell que se'ls desclourà, puguin veure la flamera del nostre solc, que els rebrà joiós amb una salutació poemàticament sintètica, acord triomfal de la natura, moral i física:

«Veniu cap ací, on som una clapa d'*homes* que encara tenim Pàtria!»

RAFAEL PATXOT I JUBERT

Per dalt del Cadí amb esquís

DES de l'any passat que hi havia un gran interès per a fer per la banda alta - per la carena - la serra del Cadí amb esquís. Era qüestió, només, de trobar l'oportunitat que s'escaigues-sin uns dies de festa - almenys dos i mig - en què hi hagués la neu suficient per a poder portar a cap aquell recorregut tan interessant i per una muntanya com és la serra del Cadí, que conté un seguit d'aspectes i de visions dolomítiques com puguin oferir al visitant les muntanyes del Nord d'Itàlia.

Aprofitant, doncs, les festes del 24 i 25 del març passat, un grup format per Joan Andreu, Lluís Estasen, Josep M.ª Nubiola, Albert Oliveras, Joan Peradejordi, Ricard Rafael, Josep Torent, i el que signa l'article, acompanyats d'André Degremond, decidírem provar el que feia temps que «teníem en cartera». Prèviament informats, els qui encara no hi havien estat en època d'hivern, que el Cadí exigeix gairebé sempre dur a l'esquena els equís durant uns trajectes a voltes considerables, fins al punt d'ésser enutjós, es posà en marxa la caravana un diumenge primaveral.

Eren les 6 h. 15 m. del matí del dia 24 quan travessàvem, a Martinet, el Segre, les aigües remoroses del qual feien un brogit que se sentia de lluny. No cal dir que començàrem la jornada duent a l'esquena els esquís fins a la font del Maleric (20 minuts més amunt de Can Esconsa, última casa del terme de Montellà).

La neu, dura al començament, i més tova a mesura que el dia avançava, no dificultava la marxa pel camí ja conegut. El sol, malgrat deixar-se sentir, tampoc no molestava. El gruix de la neu, des del coll de l'Home Mort, era considerable. En arribar al collet de sota el grau de Prat d'Aguiló, els uns continuaren pel camí, millor dit, per on se suposa que passa el camí, puix que la quantitat de neu és tal, que a voltes no es distingeixen les sinuositats del terreny; tot ell és una capa uniforme. Els altres s'enfilaren per assolir el grau de Prat d'Aguiló, bella terrassa per a contemplar la gran mola del Cadí amb els seus boscos, que li reten homenatge constant, i també per a contemplar el bell recó que envolta el santuari de Bastanist i les muntanyes andorranes i cerdanes. Si el dia

Cl. J. Andreu

SERRA DEL CADÍ, PROP DE LA CANAL BARIDANA

Cl. J. M. Nubiola

SERRA DEL CADÍ, SOTA LA CANAL BARIDANA

Cl. J. M. Nubiola

SERRA DEL CADÍ. DETALL

Cl. J. Andreu

PUIG TARRÉS, PRAT D'AGUILÓ I REFUGI CÈSAR A. TORRAS

és clar, com ho era aquell, s'albira bé el muntanyam pallarès i, al lluny, alguna cosa de la Ribagorça.

Entre les 11 i 11 h. 30 m., tothom era ja al Refugi Cèsar A. Torras, i començà tot seguit l'enrenou de consuetud. Calia arranjar-lo i proveir-lo del necessari per a poder passar bé el que restava del dia fins l'endemà de bon matí. De llenya n'hi havia poca, i se n'hagué d'anar a cercar. L'aigua va ésser la que donà més feina, puix es volia trobar la font i, per més sondeigs que hom va fer, fou impossible trobar-ne; no hi hagué altre remei, per a obtenir-ne, que aprofitar la del desglaç de la neu de la teulada del Refugi, cosa ben còmoda i que ens permeté d'estalviar força llenya.

La tarda anava llanguint. Mentre uns prenien el sol darrera el Refugi, d'altres feien pista i evolucionaven per aquells pendents aptes per a tals exercicis, o bé feien fotografies a pleret i algun dibuixet; motiu, tot plegat, de distracció i passatemps al defora, on feia de molt bon estar.

Vingué la fosca sense companyia; la nit era quieta; el vent no estava per ella, ni el fred tampoc. Els estels lluïen força, i «parpellejaven» el mateix que els llunyans i minúsculs agrupaments de llumets dels diferents poblets de Cerdanya, que semblaven com esmaperduts dintre d'aquelles pregones tenebres. Una contínua i llunyana remor ens indicava que el Segre no reposava.

Les nits, dintre dels Refugis, són gairebé iguals: el mateix enrenou, la mateixa feina, el mateix programa, i la mateixa clàssica i suculent sopa collectiva, on hi ha una mica de menja de cada motxilla.

El «plat fort» fou el dia següent, el 25. Un cop consumat el nutritiu desdejuni, a base, aquesta vegada, d'una barreja de llet en pols i condensada, es va procedir, com sempre, a la neteja del Refugi, el qual vàrem deixar a les 6 h. 15 m. El dia era bo, clar i de molta visualitat. Com a mesura preventiva, sortírem ja del Refugi amb els crampons posats i en direcció a les inclinades pales, existents en època d'hivern, que hi ha dessota el Pas dels Gosolans, el qual fou franquejat a les 7 h. 30 m. després de nombroses zigazagues i amb una neu en bones condicions. Ja dalt del Cadí, era qüestió només de temps i de paciència l'arribar a la Canal Baridana. A mesura que anàvem marxant en aquella direcció, el vast panorama s'albirava força bé i s'anava destriant davant del nostre esguard. El Pedraforca, a la nostra esquerra, era bonic, i la llum i la neu li donaven un relleu magnífic; més enllà i cap a ponent, la Serra del Port del Comte estava tota cofoia amb el seu

mantell blanc, que li arribava gairebé fins als peus; les serres del Verd i d'En Cija, també ensenyorides de llur nou vestit blanc, eren encisadores. A la nostra dreta i a l'altra banda del Segre, és veien bé el seguit i més seguit de muntanyes d'una blancor enlluernadora, la major part de les quals recorregudes amb esquís per nosaltres en diferents excursions.

Tot el que té de bonic el panorama que es domina des de dalt estant, té de pesat el recorregut que s'ha de fer. Imaginem-nos unes «muntanyes russes» irregulars, de grosses dimensions i fetes a peu, i us fareu càrrec, sense sortir de la vostra imaginació, que transiteu per aquelles alçades, que oscil·len al voltant dels 2.500 metres. D'aquesta manera, i acariciats per un ventijol fresc, anàrem travessant i seguint els diferents passos i canals en un pujar i baixar continu que, com més va, més ganes teniu que s'acabi. A les 12 h. 30 m. arribàvem al final de la primera etapa: al cap damunt de la Canal Baridana.

A muntanya - més que en altres llocs - passa molt sovint que falla la vista, i, des de lluny o de relativament prop d'un determinat indret, no sembla pas que hom hi pugui passar. És un fenomen de perspectiva de difícil acostumar-s'hi per a aquells a qui, com a mi mateix, es presenta sovint i, tot i saber que és una ficció, s'hi encaparren i fins que ja han passat allò, estan neguitosos i preocupats. Això és el que em va esdevenir fins a arribar a la Canal Baridana. De totes maneres sorprèn a qui de cop i volta la veu de dalt estant atapeïda de neu, i l'obliga a tornar-la a mirar més d'un cop abans d'emprendre'n el descens. El bon estat de la neu permeté de baixar-la cara avall i en cosa de mitja hora. El gruix que hi havia arribava fins a genoll, i no oferia, malgrat dur posats els crampons, cap dificultat, car no s'arribava, ni de bon tros, a trobar la neu glaçada que hi pogués haver sota de tot. En començarne el descens ja se m'havia esvaït del tot la preocupació que tenia de si seria possible o no, baixar-la. La veia més practicable a mesura que l'anava descendint. Encaixonats tots nou entre aquelles enormes parets tan gratades i escarbotades pels elements, feia força bonic, i emocionava alhora, de veure'ns baixant per aquell pendent tan inclinat, la fi del qual era allà lluny i a baix de tot, on uns piquets foscos damunt la catifa blanca ens indicaven els pins del bosc que més tard vorejaríem amb els esquís. El Querforadat feia el mateix efecte que vist d'un avió, era petit petit, com de joguina. Posats de nou els esquís, en poca estona ens trobàrem a baix de tot. La neu que esdevingué tova a mesura que anàvem

baixant, ens va permetre, encara que poc, poder fruir d'una esquiada que, si no hagués estat pel cansament que poc o molt dúiem, hauríem assaborit millor. Quan ens giràvem per veure el que havíem fet, ens sorprenien aquelles grans parets a plom de roca nua i de color gris clar al damunt nostre, amb un sens fi de relleixos i rebrecs, tots coberts de neu, que les embellien. Ens feien respecte i atreien sovint el nostre esguard. La mateixa Canal Baridana, vista de baix estant, semblava d'impossible descens: apareixia com una franja blanca d'extraordinari pendent. El sol, en aquella hora (al voltant de les 15 hores) batia de ple el Cadí, i li donava un aspecte ferreny i majestuós al mateix temps, difícil d'ésser descrit. Semblàvem traslladats, en aquells moments, a un bell recó de les pròpies Dolomites: amb això resta dit tot.

Un bell camí de bosc ens dugué, amb força entrebancs, als camps de blat del Querforadat - futures pistes d'esquí -, on encara vàrem poder esquiar una mica malgrat estar ja bastant desproveïts de neu. Després, seguint un camí entre marges i amb neu excellent, vàrem poder fer l'última esquiada a pocs centenars de metres del Quer. I vingué tot seguit la part pesada: haver de dur durant dues hores llargues i fins a Martinet, on sojornàrem, els esquís damunt les respectives espatlles i per un camí de ferradura on el fanc i l'aigua anaven a dojo. En tombar Can Bima vàrem poder contemplar per última vegada el Cadí, que apareixia bonic de debò. El sol se n'anava a la posta, i nosaltres, a la recerca d'un bon sopar i un bon llit.

ROSSEND FLAQUER I GIL

Tossa i Toses

UN estudiós i observador empordanès es planyia fa poc, en una conversa privada, que anés prenent volada un error de toponímia que caldria evitar.

L'error consisteix en parlar de «Tossa de Mar» per a designar la població de Tossa.

L'origen del nom «Tossa» és prou conegut perquè sigui necessari recordar la seva ascendència romana.

L'afegitó «de Mar» no hi té res a veure. És modern, i fou moti-

vat pel desig d'evitar que la població pugui ésser confosa amb cap altra del mateix nom.

És el cas de les poblacions que duen el nom de Santa Coloma, que porten el de «Gramanet», de «Queralt» per a distingir-se l'una de l'altra; el de l'Espluga, «Calva», «de Francolí» o «de Serra» a la Conca de Tremp, i el de les altres poblacions que es troben en situació semblant.

Succeeix, però, que, de població que tingui el nom de «Tossa», a Catalunya no n'hi ha més que una; només hi ha la que s'ha donat en anomenar Tossa de Mar.

En tot el territori català sols és emprat el nom de «Toses» que correspon al poble més alt del Rigat; ço és Sant Cristòfol de Toses que avui ha esdevingut l'estació més alta del Transpirenenc.

La necessitat, per tant, de distingir Tossa, de l'altra població del mateix nom no existeix; i no havent-hi causa, no és justificable que hi hagi efecte, i, per tant, d'afegir-hi el «de Mar» per a distingir-la.

A més el nom de Toses fins té una grafia diferent perquè ha d'ésser escrit amb sols una *s*, i, de sobrepuig no té res a veure etimològicament amb el de Tossa.

Toses ve de «tondrer»; és la població bastida on les ovelles són toses; d'aquí ve igualment el nom de la collada, que és tot el contrari d'una tossa muntanyenca, com la tossa d'Alp: la collada de Toses, anella d'unió de les carenes de Puigllançada i d'Alp amb les que acompanyen el Segre fins a Puigmal per la banda de Migdia, és el lloc de fer les toses de bestiar.

D'aquesta rel etimològica a la del nom de Tossa hi ha un món de distància, i posa de manifest el que hi ha entre les dues poblacions, històricament.

Ni el naixement, ni la vida de Tossa tenen cap punt de contacte amb el de Toses.

Per què, doncs, s'ha de mantenir una desfiguració innecessària d'un nom històric?

Mossèn Josep Soler de Morell el pacient investigador del passat de Tossa, i els entusiastes recercadors de la nostra història, podrien aclarir la qüestió decisivament, si contrastessin aquest parer amb el que posen de manifest els documents antics.

F. MASPONS I ANGLASELL

CRÒNICA

ELS NOSTRES CONGRESSOS D'ENGUANY

IV CONCURS INTERNACIONAL DEL MILLOR FILM D'AMATEUR I I CONGRÉS DE CINEISTES AMATEURS. BARCELONA, 1935. —*Comitè d'Honor.*—L'Alt Patronatge del Concurs i del Congrés ha estat acceptat per les autoritats i personalitats convidades a tal propòsit, per la qual cosa s'ha constituït el Comitè d'Honor en aquesta forma:

Excm. Sr. President de la Generalitat de Catalunya; Excm. Sr. Alcalde de la Ciutat de Barcelona; Il·lustre Sr. Conseller de Cultura de la Generalitat de Catalunya; Il·lustre Sr. Conseller de Cultura de l'Ajuntament de Barcelona; Il·lustre senyor President del Comitè de Cinema de la Generalitat de Catalunya.

Senyor President de l'Associació de Cinema Amateur de Barcelona; senyor President de l'Associació de Cinema Amateur de Mataró; senyor President del Cinemàtic Club Amateur, de Barcelona; senyor President de la Federació Catalana de Cinema Amateur; senyor President de la Secció de Cinema d'Amics de les Arts, de Terrassa; senyor President de la Secció de Cinema de l'Agrupació Excursionista, de Badalona; senyor President de la Secció de Cinema de l'Associació d'Alumnes de l'Escola de Belles Arts, de Barcelona; senyor President de la Secció de Cinema de l'Associació d'Alumnes de la Unió Industrial, de Barcelona; senyor President de la Secció de Cinema de l'Ateneu Enciclopèdic Popular, de Barcelona; senyor President de la Secció de Cinema de l'Ateneu Popular de Gràcia, de Barcelona; senyor President de la Secció de Cinema del Centre Excursionista de la Comarca de Bages, de Manresa; senyor President de la Secció de Cinema del Centre Excursionista del Vallès, de Sabadell.

Nacions participants al Congrés. —Tenim a les mans gairebé la totalitat de les respostes i opinions trameses per les nacions participants al Congrés. Moltes d'elles no poden trametre una delegació (fet que donàvem per descomptat) però han precisat amb tot detall els respectius criteris que caldrà exposar davant el Congrés.

Heus ací la llista de les nacions que s'hi veuran representades: Alemanya, Argentina, Bèlgica, Canadà, Espanya, Estats Units, França, Gran Bretanya, Hongria, Itàlia, Iugoslàvia, Japó, Països Baixos, Portugal, Suècia, Suïssa i Txecoslovàquia.

Aquest acte es desenrotllarà dins el calendari següent:

16 de maig. 6 tarda: Recepció de Delegats al CENTRE.

17 de maig. 10 matí: Nomenament dels representants de les nacions absents i formació del Jurat del Concurs. 12 matí: Recepció a l'Ajuntament de Barcelona. 4 tarda i 10 nit: Sessions de Fall.—18 maig. 10 matí i 4 tarda: Sessions de Fall.—19 maig. I Congrés de Cineistes Amateurs. 9 nit: Apat a honor dels delegats estrangers. (Restaurant de la Font del Lleó).—20 maig. 5 tarda: Sessió de clausura, lectura de les conclusions del Congrés i dels resultats del Concurs, al Saló de Sessions de la Generalitat. 10 nit: Sessió de gala al Cinema «Fèmina», amb projecció per «única» vegada dels millors films estrangers presentats.

Els llocs i hores no precisats en aquesta nota, així com les variacions que puguin introduir-se, es trobaran en el programa que s'editarà oportunament.

Els films que ens representen.—A l'estatge del CENTRE, i convocats com de costum per la revista trimestral *Cinema Amateur*, es reuniren el dia 16 d'abril els delegats de totes les entitats que dediquen una atenció especial al cinema d'aficionat. El nombre dels d'enguany ha estat notable: ultra les cinc entitats de la Federació (Associació de Cinema Amateur de Barcelona, ídem de Mataró, Cinemàtic Club Amateur, els Amics de les Arts, de Terrassa, i el C. E. del Vallès, de Sabadell), hi havia representants de l'Agrupació Excursionista de Badalona; de l'Associació d'Alumnes de Belles Arts; de la Unió Industrial; de l'Ateneu Enciclopèdic Popular; de l'Ateneu Popular de Gràcia; del Centre Excursionista de la Comarca de Bages, així com del CENTRE i de la revista *Cinema Amateur*.

Es projectaren un gran nombre de films i s'escolliren els següents:

16 mm. Argument: *L'home important*, de Domènec Gimènez. Viatges i Documental: *Pallars i Ribagorça*, de Joan Salvans. Tema Lliure: *La Volta al Món*, de J. Argemí.

9 1/2 mm. Argument: *Sisif*, de Francesc Gibert. Viatges i Documental: *La Pesca del Nero*, d'A. Sarsanedes. Tema Lliure: *Reflexos*, de Domènec Gimènez.

Films en colors: *De Barcelona a Port de la Selva*, del Dr. Pinós.

Aquesta reunió de selecció d'un sol film per tamany i tema que pot presentar cada nació, dóna lloc a una reunió amistosa de tots els Clubs. Això, unit a l'avantatge que representa que la selecció nacional sigui veritablement feta entre tots els films i per totes les entitats, és una de les característiques més interessants del Concurs Internacional del Millor Film d'Amateur.

V CONGRÉS INTERNACIONAL D'ALPINISME I II ASSEMBLEA GENERAL DE LA U. I. A. A.—*Programa d'excursions.* A més de les sessions plenàries i per seccions que han de constituir el V Congrés d'Alpinisme i la II Assemblea de la U.I.A.A. a Barcelona el CENTRE s'ha preocupat d'oferir als congressistes algunes excursions complementàries.

Excursió a Montserrat.—Dins el programa oficial del Congrés figura per al dissabte, dia 6 de juliol l'excursió a Montserrat amb la qual el CENTRE vol obsequiar els congressistes-delegats dels diferents Clubs alpins mundials.

La visita a la muntanya està projectada per a fer-la en dos grups: el dels turistes i el dels excursionistes. Mentre els primers es limitaran a recórrer els voltants del Monestir, els excursionistes faran l'ascensió als Ecos i a Sant Jeroni pels camins que ha valorat i obert la nostra Secció d'Esports de Muntanya. Ambdós grups s'aplegaran al Monestir per a visitar els Museus i Biblioteca i retornar plegats. L'excursió es farà amb autocars, i s'efectuarà el tomb complet a la muntanya.

Setmana als Pireneus.—El Congrés s'acabarà el diumenge, dia 7, amb la solemne sessió de clausura i el banquet dedicat als congressistes estrangers.

Immediatament començarà, del 8 al 14 de juliol, la setmana d'excursions pels nostres Pireneus, per a la qual s'ha previst la formació de tres grups diferents d'expedicionaris, seguint el que s'acostuma a fer en reunions semblants.

Hi haurà el grup A o alpinistes, el grup B o excursionistes i el grup C o turistes. Els primers hauran d'acomplir fortes marxes per muntanya amb escalades als cims més importants. Els segons la formaran els bons marxadors que puguin efectuar jornades de cinc a sis hores, amb travessies de colls, i els tercers viatjaran sempre amb autocar i es limitaran a petites passejades.

Els grups A i B passaran diverses nits al campament que la Secció d'Esports de Muntanya installarà expressament al Campament de Sant Maurici. Els alpinistes visitaran a més el Xalet de la Renclusa i efec-

tuaran l'ascensió als pics d'Aneto i de la Maladeta. Els turistes visitaran Núria i faran cap al nostre Xalet de la Molina. Tots els grups s'aplegaran el diumenge, dia 14, a la Vall d'Aran on tindrà lloc el dinar de comiat d'aquesta setmana d'excursions pirenenques.

A totes aquestes excursions no solament hi poden prendre part els nostres socis, sinó que són pregats que ho facin per tal d'acompanyar els congressistes forasters i d'ajudar a la millor organització de cada un dels tres grups.

Confiem que els caps de grup que el CENTRE oportunament designarà, es veuran secundats en llur missió de fer més agradosa l'estada dels congressistes a les nostres muntanyes, amb l'entusiasta col·laboració de molts dels associats.

CENTRE

IBERISME I TOPONÍMIA IBÈRIQUES.—En les vetlles dels dies 20 de febrer i 13 de març el senyor Carreres i Candi continuà les seves anunciades conferències sobre aquest tema. En la primera, tractà de «La civilització ibèrica. Llenguatge i toponímia»; i en la segona, parlà de «L'errada interpretació de les etimologies ibèriques a Espanya».

La gran erudició de què donà mostra l'il·lustre conferenciant en les lliçons en què desenrotllà amplament el tema, són palesa mostra del fruit dels seus estudis durant bona part de la seva llarga i profitosa activitat dedicada a aconseguir alguna clarícia en la fosca que encara és massa atapeïda per a permetre sentar afirmacions definitives sobre els problemes que es presenten als investigadors de la prehistòria lingüística de la Península. És un treball no escàs de dificultats, havent contribuït, en això, en gran part, com féu observar el senyor Carreras i Candi, la fantasia dels autors que abans d'ara s'han ocupat d'aquesta branca tan important de la nostra Història, efecte, sens dubte, d'haver interpretat equivocadament, o despreciat l'estudi, de l'origen i significació de la toponímia, tal vegada la font més genuïna de segura informació. L'obsessió *romanística*, o sia, la pruïja de cercar l'origen de la nomenclatura de molts llocs o dels accidents topogràfics, en la llengua forastera que imposaren els romans, ha enfosquit el veritable origen dels noms que no són originaris o derivats del llenguatge oficial d'aquell poble dominador, car és de sentit comú creure que els indígenes tenien un llenguatge propi i que, pel seu mitjà, indicarien els noms dels llocs on habitaven, això és, de les muntanyes, dels rius, de les valls, dels conreus, del bestiar, etc., la major part dels quals tenen encara ús corrent en el llenguatge popular, més o menys modificat pel temps i per les influències exòtiques.

El desconeixement de la llengua i civilització indo-ària, afirmà el senyor Carreras i Candi que era la causa d'haver desviat els autors, des de molt antic, de la interpretació de les etimologies ibèriques, i és també motiu de la imprecisió que hi ha, no tenir una noció clara de la llengua ibèrica popular, diferent de la literària, patrimoni de les castes sacerdotals, la qual cosa contribueix a la confusió regnant en la llatinització dels toponímics.

Secció de Fotografia

EXCURSIÓ I SESSIONS DE PROJECCIONS.—Els dies 21 i 22 d'abril aquesta Secció efectuà una excursió al santuari de Falgàs, castell d'Areny i Borredà.

També celebrà les acostumades sessions de projeccions explicades, el dia 4, sobre *Amèrica del Nord*, i el dia 11, sobre *Canadà*, ambdues a càrrec del senyor Francesc Blasi i Vallespinosa; i el dia 25, sobre la *Vall d'Aran*, de diapositius de l'Arxiu Fotogràfic del CENTRE.

Secció d'Esports de Muntanya

SÈRIE D'EXCURSIONS.—Dies del 2 al 8 de març. Excursió a Salardú, Ba-

jergue, vall de l'Inyola, port de la Bonaigua, pic Ganabeira i Esterri d'Aneu. Participants: Joan Peradejordi i Josep Torent.

Del 16 al 19 de març. Excursió a Esterri d'Aneu, santuari de les Ares, cercle de Gerbé, pic Basiero Oriental, vall de Cabanes, santuari de les Ares, port de la Bonaigua i Esterri d'Aneu. Participants: Josep Puntas, Emili Tintoré, Francesc Broggi, Joan Peradejordi, Suara, Degremount i Josep Torent.

30 i 31 de març. Excursió a Núria, Puigmal, pla de les Salines, collada de Toses, pla d'Anyella i la Molina. Participants: Joan Peradejordi i Josep Torent.

6 i 7 d'abril. Excursió a Núria, pic de Finestrelles, vall d'Eina i Eina. Participants: Joan Peradejordi i Josep Torent.

Del 13 al 22 d'abril. Excursió a Saragossa, Sabiñànigo, Sallent de Gàllego, pic de l'Infern, llac de Tebarray, pic de Piedrafita, coll a llevant del pic de Piedrafita, refugi de Piedrefita, coll de la Facha, pic de la Gran Facha, refugi de Piedrafita, pic Gabizo Cristal, refugi de Piedrafita, pic Balaitous, forqueta de Piedrafita, Sallent de Gàllego, balneari de Panticosa, llac Brazato, pic Brazato, Panticosa, Sallent de Gàllego, Tramacartilla, cabana sota la Peña Telera, Sallent de Gàllego, Sabinànigo, Saragossa, Barcelona. Participants: Ernest Mullor i Josep Torent.

AL CILINDRE D'ASCOBES.--El dia 24 de març, fou efectuada la primera ascensió d'hivern a l'esmentat «cilindre» pel soci Jaume Tiana acompanyat del senyor Joan Cardona. Sortiren de la cabana de Besines, on feren nit. Els esmentats senyors, foren els primers, també en època d'hivern, d'assolir l'Encantat «fàcil», l'any passat per Setmana Santa.

A L'ARAN. — Els socis senyors Eduard Buisen, Josep M.ª i Ferran Vilarmau i Josep Gallart, sortiren el dia darrer de març d'Esterri cap a Montgarri, tot seguint la ribera d'Alós i el curs de la Noguera Pallaresa.

El dia següent fou dedicat a pujar - amb esquís, naturalment - al pic de la coma de Parros i a arribar, pel pla de Beret, fins al curet de Salardú i retornar a Montgarri.

El dia 2 d'abril sortiren de Montgarri, junt amb un altre company, cap a la vall de Bonac i coll de Montoliu, amb l'intent d'arribar, pel coll de Mauberme, fins a Liat, on ja tenien preparada una cabana amb queviures per a poder passar un parell de dies i recórrer els rasos de Liat i alguns pics del seu voltant.

El temps no ho permeté; en ésser al llac de Montoliu i començar la pujada cap al port d'Urets per a anar després planejant al coll de Mauberme, es desencadenà un temporal de vent i de neu, acompanyat de boira, que no permeté altra cosa que arribar al port d'Urets on havien vist una cabana enrunada. A mig dia com que el temporal es refermà i la boira era més espessa, treballaren per a habilitar l'esmentada cabana a fi de fer-la servir de refugi.

Arribaren a encendre foc i les provisions foren reaccionades, car no es podia preveure el fi del mal temps, el qual durà aquella nit, tot el dia i nit següents fins al tercer dia a les nou del matí, en què va parar el vent i s'aixecà la boira. Els refugiats en aquella cabana d'antiga explotació minera, aprofitaren aquell esdeveniment per a emprendre la davallada fins al llac de Montoliu per a retornar pel coll del mateix nom a Montgarri.

S'havia posat un metre de neu nova i la temperatura era glacial. Després d'un dia de repòs a Montgarri, retornaren per la mateixa vall que a la pujada, car el temps tornava a ésser insegur i no cregueren prudent baixar per la Bonaigua.

EXCURSIÓ AL PIC DE L'INFERN I ESTANYS DE CARANÇÀ.—El dia 7 d'abril els socis senyors Acarín, Bofill, Buil, Codina i I. i S. de Quadras sortiren de Núria a les 8. A les 9 h. 50 m. arribaren a Noucreus, on s'aturaren uns minuts per tal de treure les pells

de foca. Com que feia vent, cercaren a poca distància un lloc arrecerat per a esmorzar.

A les 10 h. 30 m. tornaren a emprendre la marxa per la cresta fins al pic de Vaca, es posaren els esquís per a baixar una pala fins arribar al coll de Tirapits, i d'allí, seguint a peu la cresta, arribaren al pic de l'Infern a les 11 h. 50 m. L'aresta final era molt dreta, però estava bé. Com que per la banda de Carançà la baixada es veu problemàtica, baixaren tot seguit per la banda de Coma Mitjana. A les 12 h. 25 m. travessaren per un collet defensat per una cornisa, la cresta que els separava de Fossa Gran, i després d'una magnífica davallada arribaren a l'estany inferior de Carançà a la 1 h. 15 m.

A les dues emprengueren la pujada. Arribaren a Noucreus a les 3 h. 40 m. i a Núria a les 4 h. 15 m.

EXCURSIÓ A MONTGARRI.—Un grup de sis socis sortiren de Barcelona el dia 17 i passaren la nit a les Ares. El dia 18, amb esquís, anaren a Montgarri, on passaren tres dies, i tornaren el dia 22. De Montgarri estant efectuaren excursions al pic de Mauberme, a Parros i portilló de Marimanya. Més endavant donarem detalls d'aquesta excursió.

EXCURSIÓ ALS PORTS DE TORTOSA.—Fou efectuada pels socis senyors Maria Raventós, Emili Amatller, i M. Pijoan i dos companys més, els dies del 20 al 22 d'abril.

El dia 21, sortiren de Tortosa amb automòbil, que els portà fins al final de la carretera que, passant pel port del Cargol, els deixà a la font del Teix, en ple i ufanós bosc de pins. Muntaren el campament i el mateix automòbil els deixà sota la canal de l'Esquirol, i en una hora assoliren el cim del Caro (1.447 m.), on romangueren bona estona contemplant l'immens panorama que es domina. Retornaren a la carretera i feren a peu tot el quilometratge fins al campament.

El dia 22 baixaren fins al «Cel» del riu Parrissal, lloc anomenat així per la gent del país perquè és sumament difícil veure el pas del riu per un engorjat molt estret (dos metres aproximadament). Aquest riu neix a la mateixa font del Teix i tot seguit es fica a les gubies que tanta d'anomenada li han donat i li donaran. Tornaren al campament i hi dinaren. El retorn a Barcelona l'efectuaren pel mateix lloc de l'anada.

Secció d'Arqueologia

VISITA DE LA BIBLIOTECA DELS MUSEUS D'ART I ARQUEOLOGIA DE BARCELONA.—El diumenge dia 31 de març darrer, la Secció visità aquella Biblioteca, amabilíssimament acompanyats i atesos per l'il·lustrat bibliotecari senyor Esteve Cladellas.

La disposició del local consta de dues parts principals: una d'elles la integra una espaiosa i ben arranjada sala de lectura o consulta per al públic en general i per a persones estudioses; l'altra, o sigui la part reservada, està distribuïda en diversos departaments, curulls tots de llibres i altres materials metòdicament agrupats.

A mesura que es recorren les dependències, el conjunt va causant un excel·lent efecte que, des del primer moment s'empara del visitant, i li suggereix la convicció que es troba a presència d'un servei organitzat amb cura, competència i noble presentació.

Quant al fons de la Biblioteca, com és natural tractant-se d'una visita feta ràpidament, sols pogueren haver-ne una noció lleugeríssima, ben il·lustrada sempre pel senyor Cladellas, les explicacions del qual els donà idea de la munió de publicacions reunides en aquell Centre, ultra les quals figuren nombrosos i notabilíssims gravats i dibuixos de diferents gèneres, tècnica, èpoques i autors. Però el que podríem qualificar, potser, de cabdal de la Biblioteca el formen uns llibres de passantia, de l'antic gremi d'argenters i joiers de Barcelona, testimoni inestimable de la manera d'ésser pro-

fessional dels nostres orfebres i de llur art en el passat.

Resumint la impressió rebuda, diríem que fou la de què la referida Biblioteca no és sols un element auxiliar de treball per als tècnics dels Museus, sinó, també, un abundós aplec de material de consulta per als artistes, els estudiosos i el públic en general.

RECITAL DE POESIES.—El dia 1 d'abril, tingué lloc una audició poètica a càrrec de la senyoreta Josefina Daura, la qual recità admirablement diverses composicions del nostre immortal Mossèn Jacint Verdaguer.

A la primera part ens oferí dos fragments de «L'Atlàntida» (*La Nova Hespèria* i *Colom*) i *Els dos campanars*, de «Canigó». Amb una impecable naturalitat i amb una ajustadíssima força expressiva, anà desgranant la resta del programa, constituït, a la segona part, per diverses odes; finalitzà amb la magnífica *Oda a Barcelona*.

Acabada aquesta, la senyoreta Daura fou obsequiada amb un artístic ramell de flors, i a continuació recità, fora de programa, algunes poesies de Ruben Dario.

Secció de Cinema

L'ÈXIT DE LA SESSIÓ PÚBLICA.—No es pot deixar de citar la nota agradable que fou la sessió pública del dia 30 d'abril al «Fèmina». L'ampli local s'omplí totalment, no tan sols de cares amigues sinó també d'un gran nombre de persones que anaren a conèixer el que és això del cinema amateur, atrets pel prestigi que va assolint.

LA SESSIÓ INTERNACIONAL DE FILMS.—Els millors films estrangers presentats al IV Concurs Internacional es projectaran «una sola vegada» davant els nostres socis i el públic, al cinema Fèmina, la nit del 20 de maig. Podem assegurar que la sessió serà plena d'interès. Vegeu-ne més detalls a la Secció «Els nostres Congressos d'enguany».

Secció d'Esquí

Campionat de Catalunya de Baixada i Slalom

Els 20 primers classificats en la cursa de descens Noucreus-Núria, celebrada el 24 del passat mes de febrer, es disputaren a les pistes de Núria el dia 7 d'abril la prova d'slalom per a establir el Campionat de Catalunya de Baixada i slalom.

Classificació de la baixada:

1	G. Carandini .	4 m. 17 s.
2	O. Canals . .	4 » 17 » 1/5
3	E. Mullor . .	4 » 21 »
4	L. Rigat . .	4 » 21 » 4/5
5	J. Monjo . .	4 » 22 » 3/5
6	C. Bertrand .	4 » 28 » 3/5
7	J. Boix. . .	4 » 40 »
8	R. Costa . .	4 » 40 » 3/5
9	J. Torres . .	4 » 43 » 3/5
10	R. Monneusse .	4 » 44 »

11, L. Carles; 12, A. Guerrero; 13, L. Ibars; 14, J. Bultó; 15, J. Prat; 16, R. Roig; 17, F. Planas; 18, P. Acarín; 19, E. Bachs; 20, M. Argueta.

Fins a 49 classificats.

Resultats tècnics de la prova d'slalom:

1	C. Bertrand .	1 m. 44 s. 2/5
2	J. Monjo . .	1 » 47 » 2/5
3	R. Monneusse .	1 » 51 »
4	L. Rigat . .	1 » 31 » 1/5
5	M. Argueta .	1 » 53 » 8/5
6	O. Canals . .	1 » 58 » 2/5
7	A. Guerrero .	2 » 12 » 4/5
8	P. Acarín . .	2 » 18 »
9	E. Mullor . .	2 » 20 » 3/5
10	L. Ibars . .	2 » 22 »
11	F. Planas . .	2 » 22 » 2/5
12	J. Boix. . .	2 » 35 » 2/5
13	J. Bultó. . .	2 » 38 » 1/5
14	R. Costa . .	2 » 51 » 1/5
15	J. Torres . .	3 » 7 »
16	E. Bachs . .	3 » 9 » 2/5
17	G. Carandini .	3 » 39 »

Prova combinada:

			Punts
1	C. Bertrand .	C. E. de C.	195,66
2	J. Monjo . .	»	195,01
3	L. Rigat . .	»	192,04
4	O. Canals. .	»	188,07
5	R. Monneusse	C. A. N.	184,50
6	E. Mullor. .	C. E. de C.	172,70

7	M. Argueta .	C. A. N.	167,97
8	A. Guerrero .	»	166,49
9	J. Boix . .	»	161,06
10	L. Ibars . .	»	159,95
11	P. Acarín. .	U. E. C.	153,90
12	R. Costa . .	C. E. M.	152,54
13	J. Bultó . .	C. E. de C.	152,20
14	F. Planas . .	C. E. M.	151,16
15	G. Carandini .	C. E. de C.	147,55
16	J. Torras . .	C. A. N.	146,42
17	E. Bachs . .	C. E. de C.	133,25

Classificació per entitats:

1 CENTRE EXCURSIONISTA DE CATALUNYA.
2 Club Alpí Núria.

IV Cursa de descens Noucreus-Núria

El mateix dia, 7 d'abril, es disputà la IV Cursa de descens, amb participació internacional, que cada any ve organitzat el C. E. Rafel de Casanova.

Resultats:

1	M. Duvini .	C.E. de C.	3 m.	45 s.	
2	L. Pedrerol .	»	4 »	10	»
3	O. Canals .	»	4 »	11	»
4	J. Monjo . .	»	4 »	11	»
5	R. Monneusse	C. A. N.	4 »	16	»
6	E. Mullor. .	C.E. de C.	4 »	17	»
7	A. Guerrero .	C. A. N.	4 »	20	»
8	C. Bertrand .	C.E. de C.	4 »	21	»
9	L. Rigat . .	»	4 »	30	»
10	L. Ibarz . .	C. A. N.	4 »	33	»

11, A. Figueras; 12, J. Bultó; 13, J. Torres; 14, G. Carandini; 15, M. Argueta.

Segueixen fins a 39 classificats.

Classificació per entitats:

1 CENTRE EXCURSIONISTA DE CATALUNYA.
2 Club Alpí Núria.
3 C. E. Rafel Casanova.
4 C. E. Montserrat, de Manresa.
5 C. E. de Vic.

BIBLIOGRAFIA

JOSEP IGLÉSIES I JOAQUIM SANTASUSAGNA.—*Les Valls del Gaià, del Foix i de Miralles.*—Guia itinerària i monogràfica, publicada pel Centre de Lectura de Reus.—544 pp.—32 làmines i 6 mapes.—Ptes. 12'50. 1934.

Amb aquest volum, el tercer de la sèrie de guies monogràfiques dels voltants del Camp de Tarragona, diuen els autors que la tasca que es van imposar, set anys enrera, ha quedat acabada. La regió compresa en les tres guies és ben detallada d'itineraris per a recórrer-la, així com ben presentada sota tots els aspectes. El mateix ordre i sistema d'exposició apareix en els tres volums, d'idèntic format, petit, pràctic, avaluat amb gravats curosament triats per a donar també la sensació gràfica del terreny que és descrit en el text.

Els autors i el Centre de Lectura de Reus, per la constància en el treball i l'activitat demostrada amb aquestes publicacions, mereixen tota la simpatia i consideració dels excursionistes catalans. La millor prova que hom pot fer als autors de l'agraïment per la tasca que han fet en benefici de tots, és adquirir les guies, llegir-les, comentar-les i animar-se a seguir els itineraris i camins descrits, per tal de no deixar envellir aquest treball, i afegir les aportacions d'observacions personals, producte de les seves visites, per a ampliar i corregir tot allò que sigui necessari.

Amb aquesta col·laboració, la menor que hom pot demanar als muntanyencs, les entitats que s'organitzen per a divulgar la terra catalana amb publicacions dignes, sabran que llurs esforços no són eixorcs, sinó al contrari, agraïts i avaluats en tot el que representen.

Voldríem demanar als autors i al Centre de Lectura de Reus, que no consideressin el treball acabat. Queden encara terres importants sense ordenació adequada que les posi a l'abast de l'excursionista encurio-

sit, per a motiu de nous esforços. Volem trobar altres ocasions de franca lloança.

A. O. F.

UNA GUIA DE LA VALL D ORDESA.— Sabem que la «Comisaría de Parques Nacionales» està enllestint una guia corresponent a la bonica i atractiva Vall d'Ordesa i dels seus encontorns amb mapes detallats. Esperem veure dintre de poc algun exemplar entre nosaltres i celebrarem que sigui un èxit de venda.

NOTICIARI

UN DESCOBRIMENT ARQUEOLÒGIC A SAGUNT.—Aquest ha tingut lloc darrerament. Les excavacions que s'estan fent al pujol del castell han tornat a la llum una escultura que consisteix en el fragment d'un bust de dona que recorda la Dama d'Elx. Com aquesta obra de l'art íbero-grec, la darrerament descoberta presenta el característic ornament en ambdós costats de la testa, que tapen les orelles i les galtes, sota la forma de rodes, adornaments que les noies del país, seguint l'antiquíssima tradició, porten encara fets de cabells, amb el nom de *cocats*. A més, en la part corresponent a la tannara, s'alça una a manera de pinta, com la que serveix encara per a sostenir la mantellina de puntes que usen les dones de les terres del sudest d'Espanya. Encara que l'escultura esmentada està molt mutilada i, per tant, no pot comparar-se amb la que es portà al Museu del Louvre, aquest exemplar no perd interès per a l'arqueologia, i la seva troballa fa esperar que es descobriran nous monuments de l'iberisme en la regió on tants descobriments s'han fet.

C.

EL MONESTIR DE SANT JOAN DE LA PENYA. — Aquest primitiu panteó dels reis d'Aragó, per fi ha estat restaurat mercès a la costosa campanya, duta a bon terme, pels entusiastes de l'històric monument.

Tan laudable obra es completarà amb la recerca que s'està fent per al descobriment de les cendres dels primers monarques aragonesos, per a la qual cosa hom té fundades esperances d'èxit. Ultra l'interès històric, Sant Joan de la Penya té una excepcional importància entre els monuments arquitectònics que en tinguin més a Espanya, puix hi resten elements arquitectònics mossaràbics, romànic primitiu, romànic avançat i gòtic del segle XV. En l'actual restauració s'han retornat a llur respectiva vàlua aquests diversos sectors de la construcció, i hom l'ha lliurat dels estimboris que el mal gust havia deixat en el seu pas pel monestir, entre ells el de Carles III, que destruí l'enterrament primitiu dels reis, substituint-lo per un lamentable *panteón*. L'encertada restauració actual ha produït el descobriment de la nau romànica de l'església alta, lliurada del revestiment barroc que la disfressava, i dels típics absis del segle XI; s'han consolidat els arcs de la Sala dels Concilis, obra del segle XII; s'han descobert les primitives ares dels altars; valuoses restes de pintures romàniques de l'absis mussàrab del temple vell i s'ha restaurat el claustre romànic. L'obra, completada per Pere I d'Aragó, últim monarca enterrat al monestir pinnatense, car els dels seus immediats successors, els nostres comtes-reis, ho foren en terres catalanes, queda des d'avui retornada, en el possible, als seus vells prestigis com a monument religiós, patriòtic i artístic.

C.

Redacció: carrer del Paradís, 10, pral.-Barcelona-Telèfon 19385

ESTEVE RIERA

Confiter i Pastisser

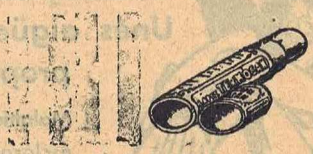
Pa de luxe

RAMBLA DE CANALETES 9 i 11.
CARRER DE MALLORCA 307 i 309:
PORTAL DEL ANGEL, 18

BARCELONA

El **LÁPIZ TERMOSAN** és indispensable per a tots els esports. Res més tant eficaç per a combatre el dolor ni tan senzill d'aplicar perquè no necessita cap preparació prèvia; és suficient fregar lleugerament la part adolorida i tapar-la amb el mocador o una bena, per a que fugi la inflamació i desaparegui el dolor que es puguin haver produït per possibles accidents.

LAPIZ TERMOSAN

No ocupa llocs; No irrita;
No embruta i no és trencadís.

Dipòsit general:

RAMON SALA

Carrer París, 174-Barcelona

Demani folletos gratis.

PAPERS - PLAQUES - PEL·LICULES

AMB SOL O SENSE

As de Trèfle

FA MERAVELLES

¡Roll-films de 28º Sch.

Plaques de 2500 H. D.!

Representant: M. OLIVER SALLERAS. - E. Granados, 3 - Barcelona

BALNEARI TERMES ORION

Sta. COLOMA DE FARNES ESTACIO DE SILS

Un Hotel - Balneari de 1.er ordre a preus moderats

Magnífic parc, tennis, garatges, Saló d'espectacles, Centre d'excursions (a 25 kms. de la Costa Brava), Vall rienta al peu del Montseny i Guilleries, Cura de repós, Lloc ideal d'estiueig

Unes aigües prodigioses per llurs propietats curatives

Malalties nervioses, insomni, neurastènia, arterio-esclorosis, **hipertensió, apoplèxia,** flevitis, arteritis, angines de pit, **artritisme,** gota, **reumatisme, fractures,** fístules, malalties de la dona, etc.

Informes i prospectes per correu - Telèfon 14 (central privada)

No aneu a l'estranger *No sortiu de Catalunya*

TEMPORADA DEL 15 MAIG AL 31 OCTUBRE

Lluís Baltà

Successor de BALTA I RIBA

ARTICLES FOTOGRAFICS

Avinguda del
Portal de l'Angel, 42
Telèfon 12564
BARCELONA

Material complet de fotografia i cinematografia de les millors marques

Agents exclusius per Catalunya dels aparells cinematogràfics "FILMO"

PLUMES ESTILOGRÀFIQUES "MONTBLANC"

SEGONA EDICIÓ d'un llibre esgotat i molt recercat

LA VALL D'ARAN

de JULI SOLER I SANTALÓ

corregida i posada al dia per
Albert Oliveras i Folch i Lluís Estasen

Un volum de format pràctic (160 x 115 mm) relligat en tela, d'unes 300 pàgines, 32 làmines amb una cinquantena de fotografies, format de la *Col·lecció de Guies Oficials del Centre*

Acompanyat d'un mapa detallat i precís a l'escala de 1 : 100.000, de 580 x 540 milímetres, cartografiat pel sistema de carenes

Preu de volum i mapa: 10 pessetes
(No es venen separats)

Centre Excursionista de Catalunya

- CLUB ALPÍ CATALÀ -

Paradís, 10, pral. BARCELONA Telèfon 19385

PUBLICACIONS EN VENDA	*Pessetes*
Anuari de l'A. d'E. C.— Any II	12'—
Assaig de Geografia Humana de la Muntanya	4'50
Costa Brava, La	2'—
Drassanes de Barcelona, Les.— Gràfics	2'50
Dreçanes Barcelonines, Les.—Sos Inventaris i Restauració	6'—
Ethologia de Blanes	3'—
Exploracions del Mont Everest, Les	2'50
Gironès i Banyoles, El	10'—
Guia de Poblet i Santes Creus	4'—
Guia de la Vall d'Aran (amb un mapa)	10'—
Guia de la Vall de Ribes (amb un mapa)	10'—
Guilleries, Les (amb un mapa)	2'50
Homenatge a la Memòria del Rei Martí	5'—
Mapa del Montseny. Escala 1 : 50.000	4'—
Memòries de l'A. C. d'E. C.—Volum I	6'—
» » » » » » *III*	7'50
» » » » » » *VIII*	10'—
Monestir de Sant Joan de les Abadesses	2'50
Monografia de la Casa Palau i Museu Güell	2'50
Pireneu Català. Volum IV Ripollès	9'—
» » » *VIII Cardener*	14'—
» » » *IX Cerdanya*	14'—
Santa Maria de Ripoll	3'—
Senyals per a Excursionistes	0'50
Vall d'Hostoles, La	0'50
Vall de Canfranc, La	1'25
Zoologia Popular Catalana	5'—

Per a tot el referent a la inserció d'anuncis al

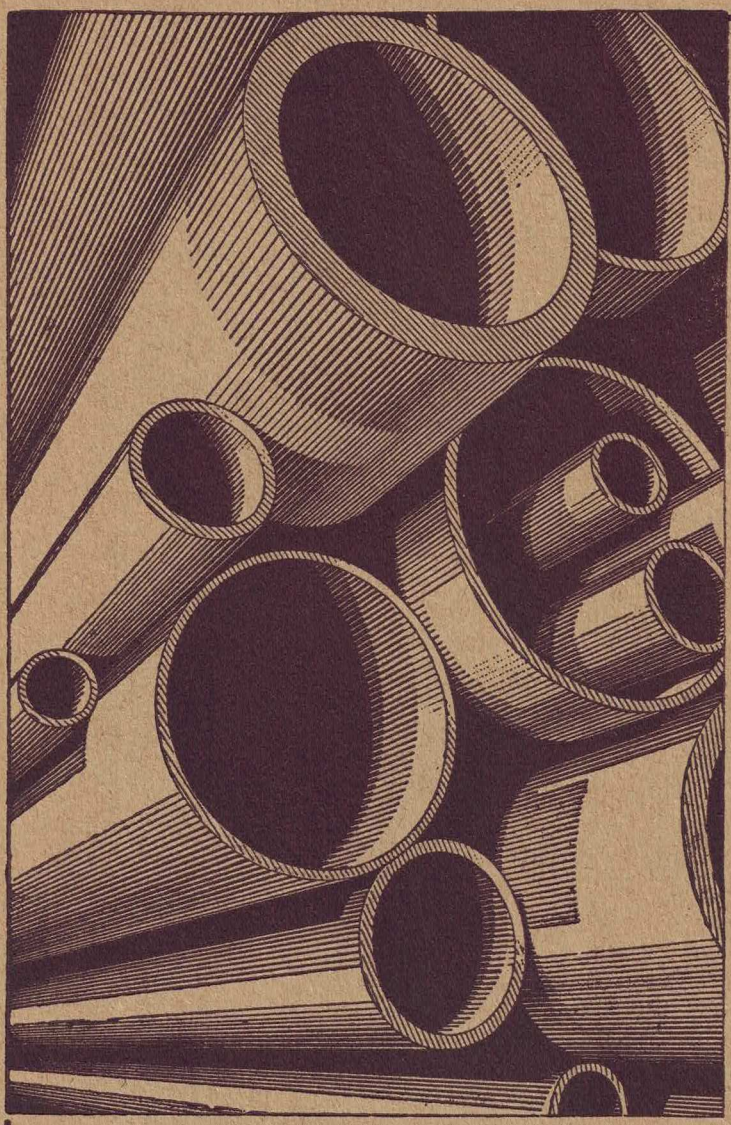
BUTLLETÍ DEL
CENTRE EXCURSIONISTA DE CATALUNYA

dirigir-se a

ALFRED BOSCH

CONCESSIONARI

Carrer de Mallorca, 237 BARCELONA Despatx: de 6 a 8

TUBS A PRESSIÓ

URALITA

Plaça Antoni López, 15 - Tel. 16556
BARCELONA ◆ Sucursals i Agències en els principals indrets de Catalunya

CODORNÍU

Tallers Gràfics HOSTENCH - Corsega, 231-233 — Barcelona